

Univerzita Karlova v Praze
Filosofická fakulta

Bakalářská práce

**Vzdělávací programy v českých knihovnách: Regionální sonda v
městských knihovnách**

Barbora Šantorová

Ústav Informačních studií a knihovnictví (21-UISK)

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Čeněk Pýcha, Ph.D.

Studijní program: Informační studia a knihovnictví (INSK)

2022

“Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.”

Děkuji panu Mgr. et Mgr. Čěňku Pýchovi, Ph.D. za cenné rady a čas věnovaný vedení mé bakalářské práce. Rovněž děkuji ředitelkám obou knihoven za poskytnutí konzultací a vnitřních dokumentů knihoven.

Abstrakt, klíčová slova

Cílem práce je analyzovat vzdělávací programy v českých knihovnách a pojmenovat základní trendy v této oblasti. K dosažení tohoto cíle využívám srovnání dvou městských knihoven.

Součástí práce je analýza dvou vybraných knihoven a některých kulturních a vzdělávacích akcí v těchto knihovnách.

V teoretické části je práce zaměřena na vznik knihoven jako půjčoven knih a na jejich proměnu ve společenské a vzdělávací centrum, tedy na prostor k získávání nových informací, kreativní edukaci a navazování sociálních vazeb v rámci dané komunity.

Cílem výzkumné části je prostřednictvím kvantitativního výzkumu (dotazníku) zjistit, jaký je zájem o kulturní a vzdělávací akce registrovaných čtenářů knihovny a jak se kulturní a vzdělávací akce podílejí na společenském životě daného místa. Výzkum je proveden ve dvou vybraných knihovnách v Dobříši a Dvoře Králové. Jedná se o knihovny stejného typu (městského) ve městech s počtem nepřesahujícím 20 000 obyvatel, kde knihovny představují centrum kulturního života v obci. Obě knihovny také spojuje velké množství služeb a akcí, které svým čtenářům nabízejí a rozsah knihovního fondu - počet svazků v obou knihovnách se pohybuje v mezích 46 000 až 50 000 svazků. Práce i výzkum zohledňuje specifickou situaci způsobenou pandemií Covid-19 a karanténními opatřeními.

V závěru práce představuji výsledky stanovených hypotéz s ohledem na současný trend komunitních knihoven.

Klíčová slova: knihovna; komunitní knihovna; vzdělávací akce; knihovní akce.

Abstract, Keywords

The aim of the bachelor thesis is to analyze educational programs in Czech libraries and to point out the basic trends in this area. To achieve this goal I am comparing two urban libraries.

Part of the thesis is the analysis of two selected libraries and some cultural and educational events in these libraries.

In the theoretical part, the thesis focuses on the founding of libraries as book rentals and their transformation into a social and educational center, i.e. the space to acquire new information, creative education and establish social interactions in the community.

The aim of the research part is to find out by means of quantitative research (questionnaire) what is the interest in cultural and educational events of registered library readers and how cultural and educational events participate in the social life of the given place. The research was carried out in two selected libraries in Dobříš and Dvůr Králové. These are libraries of the same type (urban) in towns with a population not exceeding 20,000 inhabitants and where libraries represent the center of cultural life in the town. Both libraries are also connected by a large number of services and events that are offered to their readers and by the scope of the library collection - the number of volumes in both libraries ranges from 46,000 to 50,000 volumes. The thesis and research took into account the specific situation caused by the Covid-19 pandemic and quarantine measures.

At the end of the thesis I present the results of the set hypotheses with regard to the current trend of community libraries.

Keywords: library; community library; educational events; library events

Obsah

Úvod.....	7
Terminologie.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1. Stručný přehled vývoje knihoven	11
1.1 Stručný přehled vývoje knihovnictví v Čechách.....	13
2. Legislativa	16
3. Trendy v knihovnictví	18
4. Podpora činnosti knihoven v České republice	22
5. Shrnutí teoretické část	26
VÝZKUMNÁ ČÁST	27
6. Městská knihovna Dobříš	29
6.1 Statistiky.....	29
6.2 Vybrané akce knihovny.....	31
7. Městská knihovna Slavoj	34
7.1 Statistiky.....	34
7.2 Vybrané akce v knihovně Slavoj.....	36
8. Výsledky analýzy vybraných knihoven	39
9. Cíl výzkumu	41
10. Metodika šetření	42
10.1 Konstrukce dotazníku.....	42
10.2 Třídění a statistické zpracování dat.....	43
10.3 Organizace šetření.....	43
11. Výsledky výzkumu a jejich analýza	45
12. Závěrečné shrnutí	62
13. Diskuze	65
Seznam použitých zdrojů.....	66
Seznam grafů.....	71
Seznam příloh.....	72

Úvod

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na téma vzdělávacích akcí ve veřejných knihovnách. První část práce se zabývá teorií veřejných knihoven a nejčastějšími edukativními akcemi. Praktická část práce je prezentována na příkladu dvou vybraných knihoven. Nejdříve představím vybrané knihovny z pohledu statistik návštěvnosti, rozsahu knihovního fondu a počtu pořádaných programů, také přiblížím některé z nejvíce navštěvovaných akcí. Poté následuje výzkum, v jehož rámci budou porovnány výsledky dotazníkového šetření, provedeného mezi uživateli knihovny. V rámci dotazníků respondenti odpovídali na otázky týkající se jejich spokojenosti s knihovními službami a akcemi, které jejich knihovna pořádá. Bakalářská práce je napsána celkově na 96 stranách, včetně seznamu použitých zdrojů a přílohy. Text, bez přílohy, obsahuje 72 stran a 111 538 znaků včetně mezer, tedy 62 normostran.

Česká republika se může pyšnit skutečností, že se jedná o zemi s nejrozšířenější sítí knihoven. Dle článku publikovaného v časopisu The New York Times v roce 2016 v ČR na každých 1 971 obyvatel připadala 1 knihovna, což mnohonásobně převyšuje evropský průměr. Důvod pro tuto skutečnost lze nalézt již na počátku českého knihovnictví, přesněji v době vydání prvního knihovnického zákona známého jako **Zákon o veřejných knihovnáchobecních č. 430/1919 Sb.**, který všem obcím dle počtu obyvatel, ukládal za povinnost zřídit veřejnou knihovnu. I pro tento krok lze hledat vysvětlení v historickém kontextu. V roce 1919 vznikl samostatný Československý stát, který se odtrhl od Rakouska-Uherska a národním jazykem již nebyla němčina, ale čeština. V novém státě kromě nadšení zavládla snaha zvýšit gramotnost a kvalitu vzdělávání, a v tom měly pomoci právě veřejné knihovny. (GOEIJ, 2016)

Tento trend přetrvává dodnes, knihovny a vzdělávání jsou neodmyslitelně spjaté pojmy. O této skutečnosti vypovídá i manifest IFLA¹ z roku 1994: „*Veřejná knihovna je místní branou do světa vědomostí a základním předpokladem celoživotního vzdělávání, nezávislého rozhodování a kulturního rozvoje jednotlivců i společenských skupin.*” (Služby veřejných knihoven, 2002, s. 11)

---

¹ „Mezinárodní nevládní a nekomerční organizace sdružující knihovnické svazy, spolky a instituce z celého světa. Je partnerskou organizací UNESCO. Jejím cílem je podporovat spolupráci knihoven a rozvoj knihovnictví na všech úrovních, prosazovat knihovnické zájmy na mezinárodní úrovni, informovat o vývoji, potřebách a výsledcích knihovnické činnosti své členy a pomáhat jim řešit jejich odborné problémy.“ <https://ipk.nkp.cz/spolky-sdruzeni/ifla.htm> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

V dnešní době se knihovny stále více vyvíjejí a přetvářejí do míst, které jsou nedílnou součástí místních komunit. Popsat městskou knihovnu jako místo, kde si je „pouze“ možné vypůjčit knihy je již považováno za zastaralé. Jak uvádí SKIP², knihovny se mění v místa setkávání, poskytující zázemí pro uživatele a rozvíjení jejich všeobecné gramotnosti. Knihovny se stávají dalšími z významných vzdělávacích institucí. (SKIP, 2004)

Vzdělávání je proces, jenž nás provází po celý život, mezi klíčové instituce, které tento proces zprostředkovávají již od počátku, patří školy. Základy komunikace a fungování v kolektivu si děti osvojují v mateřských školách, gramotnými se stávají na školách základních, které jsou základním stupněm vzdělání, který určuje další vývoj žáka a jeho pokračování v edukaci. Podle Českého statistického úřadu si v ČR máme k dispozici více než čtyři tisíce základních škol. Poté může student pokračovat na jedné z více než tisíce středních škol, na 26 státních vysokých školách a 31 soukromých vysokých školách. (ČSÚ, 2019)

Rozsáhlá síť škol všech stupňů zajišťuje možnost kvalitního vzdělání, na nějž má dle Listiny základních práv a svobod každý nárok³. Rysem vyspělých zemí je rozvinutý systém nejen školních institucí, ale i dalších podpůrných zařízení, a v dnešní době stále častějších elektronických médií. Hlavním přínosem pluralitního vzdělávacího systému je možnost volnočasového a celoživotního vzdělávání. (Průcha, 2009, s. 282)

V současné době se představa vzdělávání v podobě opakování definic a celodenního vysedávání v lavicích stává zastaralou. Díky vzoru Jana Amose Komenského víme, že vzdělávání má být především radost. Komenský ve svém díle *Všeobecná porada o nápravě věcí lidských* zmiňuje tzv. „zahradu utěšené podívané“, tento pojem pojmenovává Komenského vizi o všestranném kulturním zařízení, které by bylo klíčové pro celoživotní vzdělávání nejširšího obyvatelstva, bez ohledu na vrstvu do které náleží. Přestože se tato představa nikdy nestala skutečností, existuje široká škála jednotlivých zařízení, které nejen předávají a zachovávají kulturní hodnoty, ale především v nich vzdělávají. Mezi tato zařízení patří nejen divadla, muzea, galerie a kulturní domy, ale především knihovny. (Průcha, 2009, s. 282–283)

---

²Organizace sdružující knihovnické a informační pracovníky v České republice. <https://www.skipcr.cz/datum> posledního náhledu: 3. 5. 2022

³<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

Terminologie

Ústředním pojmem této bakalářské práce je označení komunitní knihovny. Toto slovní spojení označuje moderní typ knihoven. V této práci je působení těchto knihoven blíže popsáno. Základní definice dle České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy říká, že komunitní knihovna je: „*Veřejná knihovna typu městské či obecní aktivně pomáhající rozvoji komunity v místě svého sídla, a tak propojující tradiční knihovnické a informační služby s činnostmi komunitního centra. (Komunitu tvoří lidé žijící ve výše vymezené oblasti různého věku, pohlaví, vzdělání, společenského postavení apod.)*” (Havlová, 2003—).

Mezi důležité termíny patří pojem vzdělání, které lze nejčastěji definovat jako soubor vědomostí, dovedností a osobních zájmů, které vznikly díky procesu vzdělávání. Jak uvádí Průcha, pojem vzdělávací proces může být vysvětlen několika způsoby, nejen jako proces probíhající ve školní třídě, ale také jako „*řízené učení nějakého subjektu, jemuž je exponována (jiným subjektem, tištěným textem, automatem, technickým zařízením) nějaká didaktická informace, systematický obsah vzdělávání.*” (Průcha, 1995, s. 273)

Stále častěji se setkáváme s rozdělením vzdělávání na tzv. formální a neformální vzdělávání. Dle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se neformální vzdělávání „*uskutečňuje mimo formální vzdělávací systém (formální vzdělávání vede k dosažení určitého stupně vzdělání doloženého certifikátem, např. vysvědčením, diplomem) a nevede k ucelenému školskému vzdělání. Jedná se o organizované výchovně vzdělávací aktivity mimo rámec zavedeného oficiálního školského systému, které zájemcům nabízí záměrný rozvoj životních zkušeností, dovedností a postojů, založených na uceleném systému hodnot.*” (MŠMT, 2013—2022) MŠMT uvádí, že akce probíhající v rámci neformálního vzdělávání nejčastěji organizují neziskové organizace, centra pro zájmové vzdělávání a také kulturní zařízení, mezi něž spadají i knihovny.

Dalším často používaným pojmem je vzdělávací akce. Tento termín lze definovat jako: „*jednorázová vzdělávací aktivita, např. přednáška, beseda, seminář, workshop, u které je znám termín konání*”. (ISŠ Cheb, 2021)

V bakalářské práci často zmiňují nejen vzdělávací akce ale také kulturní akce. Kulturní akce definujeme jako „*Knihovnou pořádané akce pro uživatele a veřejnost, jejichž přínosem je kultivace osobnosti, poskytují zábavu a estetický zážitek. Od účastníků se zpravidla*

nevyžaduje aktivní spoluúčast (...)“ Dle této definice sem spadají například besedy, literární soutěže, divadla, výstavy a další. (Semrádová, 2016)

TEORETICKÁ ČÁST

1. Stručný přehled vývoje knihoven

Cílem této bakalářské práce není přinést historický přehled vývoje knihoven, ale i přesto se domnívám, že pro účely představení dnešních trendů v knihovnictví je vhodné alespoň stručně popsat jeho počátky.

Člověk je tvorem nejen společenským, ale také zvědavým. Touha po poznání a vědění je naší přirozeností. Již od samého počátku lidské existence se lidé učí a získávají nové poznatky. Již naši předci si uvědomovali důležitost vědění, o tom svědčí jejich snaha o jeho zachování a předávání. A právě tato snaha stála na počátku vzniku písma, který je odhadován přibližně před 5 000 lety. „*Nejstarší evropské písmo vzniklo pravděpodobně na mínojské Krétě na přelomu třetího a druhého tisíciletí př. n. l.*“ (Cejpek, 2002, s. 26)

Jak uvádí Kneidl ve své knize *Z historie evropské knihy*, po začátku užívání ohně se jedná o největší krok oddělující vývojová stádia člověka. Písmo je přímým záznamem řeči, která je nepostradatelná pro předávání zkušeností a poznatků. „*Kde není písma není dějin*“ (Kneidl, 1989, s. 11)

Mezi první záznamy vůbec patří jeskynní nástěnné malby, ačkoli v tomto případě je nerozlišitelné, kdy se jednalo o umělecké vyjádření a kdy o zaznamenávání informací. Postupem času se tento projev vyvíjel, z piktogramů se staly značky a nakonec samotná písmena. Stejně tak se změnilo náčiní na jejich zaznamenávání a jejich uchovávání, od nástěnných nápisů, kamenných desek a soukromých sbírek až k prvním knihovnám. (Kneidl, 1989, s. 14)

Principem dnešních knihoven je služba veřejnosti, v dobách starověku tomu tak nebylo. Knihovny byly soukromé, buď měly svého majitele z vyšších společenských vrstev, nebo byly součástí chrámů a obsahovaly texty související s duchovním životem obce. Například v souvislosti se starověkým Egyptem hovoříme o tzv. domech svitků. Velmi dobře zachovalým příkladem těchto domů je místnost v Horově chrámu v Edfú, v jejichž stěnách byly nalezeny vyryté názvy dokumentů, které v ní byly uloženy. (Cejpek, 2002, s. 18–19)

Ve spojitosti se starověkým knihovnictvím je nejčastěji zmiňovaná Alexandrijská knihovna existující ve 3. století př. n. l. v Řecku, která je považována za nejobsáhlejší sbírku dokumentů. Jedním z významných ředitelů této knihovny byl Kalimachos z Kyrény, který

sestavil první bibliograficky uspořádaný katalog řecké literatury známý jako *Pinakes*. V katalogu bylo možné dohledat 120 papírových svitků, jejichž autoři, spolu s bibliografickými údaji, byli abecedně rozděleni do tříd. (Peroutková, 2018, s. 2)

Další velmi významnou knihovnu lze nalézt ve starověkém Římě, kde byla v roce 39. př. n. l. založena první veřejná knihovna. O její vybudování se zasloužil válečník a spisovatel Asinius Pollio, který tak převedl plány Ceasara do skutečnosti, ten se toho ale již nedožil, neboť byl o pět let dříve zavražděn. (Veřejná knihovna, 2013)

Nástup křesťanství s sebou přinesl velké společenské změny, které ovlivnily i knihovnictví. „*Křesťanství jako náboženství, vycházející z poznání zaznamenaného písmem (tj. z bible), lze označit jako náboženství ve své podstatě literární.*“ (Cejpek, 2002, s. 37) Náboženský rozpor mezi křesťanstvím a pohanstvím měl za následek velký rozmach křesťanského písemnictví, především ve 3. a 4. století. Cílem bylo shromáždit tehdejší vědění a zachovat to, které se mohlo stát součástí křesťanské vzdělanosti. Stalo se pravidlem, že křesťan s prostředky a vzděláním měl soukromou sbírku rozličných učených děl. Tyto sbírky se později staly prvními křesťanskými knihovnami, jejichž ústředním dokumentem byla Bible. Mnoho knihoven v této době bylo součástí klášterů, a náležely k nim písařské dílny, ačkoli z počátku nemůžeme mluvit o knihovnách v pravém slova smyslu, obvykle byly sbírky uloženy v truhle poblíž oltářů a nebyla pro ně vyhrazena žádná zvláštní místa. (Vývoj knihoven ve středověku, 2013)

Tak jako starověk měl své významné knihovny, tak i ve středověku nalezneme mnoho významných knihovnických institucí, mezi které bezpochyby patřila i univerzitní knihovna v Sorbonně, jejíž knihovní fond patřil ve své době mezi nejpočetnější. Její význam spočívá i ve velmi hodnotných a dobře zachovalých katalozích. Středověk s sebou přináší mnoho změn i v samotném významu knihoven, které již nevznikaly jen jako součásti klášterních komplexů, ale také jako nedílné součásti univerzit. Často se setkáváme s knihovnami na studentských kolejích, které již začínají připomínat knihovny dnešního typu. Svazky v nich uložené byly využívány studenty a profesory pro studijní a pracovní účely, na rozdíl od klášterních knihoven, jejichž cílem bylo dokumenty především uchovávat a ochraňovat. (Cejpek, 2002, s. 48–50)

Změny přicházejí nejen v podobě knihoven, ale také v rozšíření sbírek knih. Do této doby vznikají jen rukopisná díla, která se nešíří mezi široké obyvatelstvo, to se ale postupně

mění. Tuto změnu zapříčinil jeden z nejdůležitějších lidských vynálezů - knihtisk. K tomu došlo v15. století a jeho vynálezcem byl Johannes Gutenberg, rodák z Mohuči, který se z politických důvodů přestěhoval do Štrasburku. (Kneidl, 1989s. 56)

Knihovnictví se soustavně rozvíjelo i v dalších evropských a mimoevropských státech. Například počátky knihovnědy byly položeny již v době renesance v Itálii. V období Velké francouzské revoluce opět zažívají zlatý věk soukromé knihovny, jakožto známky prestiže, přestože drtivá většina prostého obyvatelstva tehdejší Francie byla negramotná a měla mizivé ne-li neexistující povědomí o kultuře. Během samotné revoluce, především v jejích pozdějších fázích, se projevují snahy o rozšíření přístupu ke knihám, tomu měl pomoci dekret o zřízení veřejných knihoven. Královská knihovna byla přejmenována na Národní a její fondy byly rozšířené o zabavené soukromé sbírky. Také práh přístupnosti byl snížen, knihovna měla prodlouženou otevírací dobu a jejími uživateli se mohly stát ženy i děti. Tehdejší knihovníci také započali proces decentralizace knihovnictví a vytvoření souborného katalogu. Jak uvádí Cejpek, Francie se stala první vlaštovkou moderního knihovnictví, a tyto změny byly postupně zavedeny i v dalších evropských státech a dnes jsou pomocí humanitárních organizací (především UNESCO) zaváděny i v rozvojových zemích. (Cejpek, 2002, s. 55–60)

1.1 Stručný přehled vývoje knihovnictví v Čechách

Největším pomocníkem ve sledování počátků knihovnictví na našem území jsou tzv. provenience⁴. Těmito značkami byly exempláře označeny obvykle majitelem nebo knihovníkem a pomáhají nám například určit původ skriptoria, kde byl dokument zhotoven, nebo komu patřil. Také knihovny často označily své dokumenty vlastnickými značkami, ale stávalo se, a to v případě změny majitele, což bylo poměrně časté, že byly značky předělány. Proto bývá i dnes často nemožné dopátrat se původního uložení některých knih a jejich vlastníků. (Voit, 2006)

První knihovny na našem území byly nejčastěji součástí klášterů se skriptorii. Významnou knihovnou náležející ke klášternímu komplexu je Strahovská knihovna, jež byla

---

⁴ „Soubor údajů o původu a čtenářských osudech exempláře. Údaje jsou významným pramenem k dějinám knižní kultury a knihoven. Informují o místě, době, způsobu a průvodních okolnostech nabytí (nákup, dar, dědictví, výměna, pořizovací cena knihy, cena za práce knihvazače aj.). Údaje mají většinou podobu rukopisných poznámek na předešlé, předsádce, titulním listu, anebo na počátku vlastního textu (...)“<https://encyklopedieknihy.cz/index.php/Provenience> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

založena již v roce 1143⁵. Nicméně první klášterní knihovnou je knihovna Břevnovského kláštera v Praze z konce 10. století⁶. První světskou knihovnou byla knihovna náležící ke Karlově univerzitě.

Po vynálezu knihtisku se rozšířily knihovny v soukromém vlastnictví, většina šlechticů a movitých měšťanů si zakládá soukromé sbírky jako znak vzdělanosti. Ke konci 18. století je mnoho klášterních knihoven zrušeno a začínají vznikat knihovny veřejné a muzejní knihovny, které jsou spolu se čtenářskými spolky typické pro období národního obrození. (Cejpek, 2002, s. 162–172)

Velký pokrok v českém knihovnictví znamenalo vydání prvního knihovního zákona *Zákon o veřejných knihovnách obecních č. 430/1919 Sb. a navazující předpisy*, který vešel v platnost v roce 1919 a měl být řešením pro nízkou kvalitu knihoven. Mezi nejvýznamnější reformy patřila povinnost zřízení knihovny v každé obci. Od určitého počtu obyvatel v dané oblasti musely být knihovny vedeny profesionálním knihovníkem, nově byly knihovny dotované ze státního rozpočtu, vznikla knihovnická rada a Státní knihovnická škola. Později byl také zaveden zákon povinného výtisku⁷ (*Zákon o veřejných knihovnách obecních č. 430/1919 Sb. a navazující předpisy*, 2007).

Nástup socialismu ovlivnil všechny aspekty života v Československu, včetně života knihoven a knihovníků. Z knihovních fondů zmizela ideologicky závadná literatura, knihovníky se mohli stát jen schválené osoby a vydavatelská a autorská činnost podléhala přísné cenzuře. V této době spočívá funkce knihoven jakožto „*důležitého a účinného masového činitele socialistické výchovy*” v přispívání k „*všestrannému vzdělání pracujících v duchu vědeckého světového názoru a pomáhat při zvyšování jejich politické, kulturní a odborné úrovně, zvláště pak přispívat k rozvoji vědy a techniky, k šíření jejich poznatků a poskytovat pomoc při řešení politických i hospodářských úkolů a při rozvíjení tvůrčí iniciativy lidu v boji za vítězství socialismu.*“ (Česko, 1959)

---

⁵<https://www.strahovskyclaster.cz/kontakty-strahovske-knihovny> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

⁶<https://www.brevnov.cz/cs/> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

⁷ „*Výtisk dokumentu, který musí určené subjekty působící na knižním trhu v daném státě zdarma odevzdávat určeným (národním, státním, veřejným) institucím - příjemcům povinného výtisku, a to obvykle na základě zákonné povinnosti ve stanovené lhůtě od data vydání dokumentu. Povinný výtisk plní čtyři základní funkce: evidenční, bibliografickou, archivní a akviziční.*“

https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001196&local_base=KTD datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

V současné době je provoz knihoven regulován třetím knihovním zákonem, který je platný od roku 2002⁸.

---

⁸Česko, 2001. Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: http://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provadeci-prepisy/Zakon257.htm datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

2. Legislativa

Tato kapitola má za cíl pouze stručné představení základního legislativního rámce, který upravuje knihovní služby a tím ovlivňuje i její roli v dané komunitě.

Přestože se Česká republika vyznačuje velkým množstvím funkčních knihoven, neexistuje na jejím území jeden centrální zřizovatel. Knihovny jsou spravovány rozličnými zřizovateli, mezi které mohou spadat kraje, obce i instituce. Knihovny nejsou jednotné ani ve svém zaměření, přesto je zde řada dokumentů, které ošetřují nejen poskytování knihovních služeb ale také jejich vývoj.

České knihovny jsou spravovány na základě knihovního zákona, který vešel v účinnost 1. ledna 2002 a jehož celý název zní: *Zákon č. 257/2001 Sb. Zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb*. Zákon obsahuje definici knihovních služeb, a udává podmínky vzniku knihoven a péče o knihovní fond.

Bezpochyby nejdůležitějším obsahem zákona je specifikace funkce veřejných knihoven jakožto zařízení, které „*způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytuje veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, a které je zapsáno v evidenci knihoven*” (Česko, 2001).

V podobném duchu ovlivňuje provoz knihoven *Listina základních práv a svobod*, ve které je dáno, že „*Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny. Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu. Cenzura je nepřípustná.*” (Česko, 1992)

Každý člověk, bez ohledu na pohlaví, národnost či náboženské vyznání má právo na přístup k informacím. Právo na svobodný přístup k informacím je zajištěno i Zákonem č. 106/1999 Sb. tedy *Zákonem o svobodném přístupu k informacím*. V souvislosti s knihovnami a jimi poskytovanými službami, tedy z těchto zákonů vyplývá, že každý občan České republiky má nezpochybnitelné právo stát se uživatelem knihovny a svobodně využívat jejich služeb, tedy i navštěvovat pořádané akce. (Česko, 1999)

S ohledem na historické události je pro naši zemi významný i zákaz cenzury. Jak jsem již popsala v kapitole zabývající se historickým vývojem knihoven, v dobách komunistického

režimu, byl knihovní fond přizpůsoben politickým názorům vládnoucí strany. To je ale již v dnešní době nepřijatelné a zákony ošetřené.

Také IFLA má k této problematice jasné stanovisko: „*Fondy ani služby by neměly být ideologicky, politicky, ani z náboženských důvodů cenzurovány a neměly by být pod komerčním tlakem.* (IFLA, 1994)

Organizace IFLA se nevyjadřuje pouze k budování knihovních fondů, ale také k funkci knihovny ve vzdělávání. Podporu neformálního a formálního vzdělávání označuje za jedno ze základních poslání knihoven. Jak je uvedeno v publikaci *Služby veřejných knihoven*, posláním veřejných knihoven je poskytovat veškerou možnou podporu uživatelům ve vzdělávání. Může se jednat nejen o samotné pořádání vzdělávacích akcí ale také o zajišťování vzdělávacích materiálů, přístupu k informacím a podpoře jejich správného využívání. Knihovny by měly také aktivně vystupovat proti negramotnosti. Zpřístupňováním svých fondů, které mají dle nařízení obsahovat umělecká díla ze všech oblastí, podporují osobní rozvoj uživatelů, protože „*Přístup k uměleckým dílům a poznatkům významně přispívá k osobnímu vzdělávání a hodnotné rekreaci.*” (Služby veřejných knihoven, 2002, s. 15)

IFLA dále zdůrazňuje především práci s dětmi a dospívajícími. „*Veřejná knihovna se má snažit vyhovět potřebám všech skupin společnosti bez ohledu na věk, tělesné a ekonomické nebo sociální podmínky. Má však mimořádnou odpovědnost za uspokojování potřeb dětí a mládeže.*” (Služby veřejných knihoven, 2002, s. 15) Především proto, že ze základu, získaném v raném věku mohou děti těžit po celý život, zároveň mohou ovlivnit své rodiče a podnítit v nich stejný zájem o návštěvu knihovny. Stejně tak mají veřejné knihovny významnou roli ve spojitosti s místní kulturou. Knihovny se mají aktivně podílet na rozvoji místní kultury a zpřístupňovat ji široké veřejnosti. Ke splnění tohoto cíle má mimo jiné pomoci úzká spolupráce s dalšími kulturními organizacemi v oblasti působení knihovny. (Služby veřejných knihoven, 2002, s. 15–18)

3. Trendy v knihovnictví

Doby, kdy byly knihovny soukromými institucemi sloužícími potřebám jen vybrané vrstvy obyvatel, jsou dávno pryč. Právě naopak, jádrem současného knihovnictví je neomezená dostupnost knihoven. Přestože hlavní myšlenka přístupnosti knihoven stále zůstává, knihovní trendy se mění a vyvíjejí. Jak jsem zmínila v úvodu práce, půjčování dokumentů, jakožto původní poslání knihovny, již není považováno za její jediný účel.

V dnešní době neustále se rozvíjejících technologií a digitalizování mezilidských vztahů, se může zdát, že knihovny ustupují do pozadí. Z toho důvodu je důležité, aby knihovny byly nejen věrné své tradici, ale zároveň se také přizpůsobily měnícím se potřebám a trendům ve společnosti. Tak mohou učinit například rozšířením své působnosti. Knihovny by se měly neustále snažit vzbudit zájem u nových čtenářů a uživatelů, nabídnout jim širokou škálu služeb a stát se nedílnou součástí jejich kulturního života. Tato péče o uživatele nezačíná a nekončí výpůjčkou a vrácením knih. Je nutné si uvědomit ohromný potenciál, který v sobě městské knihovny mají. Potenciál, který bude nástrojem a pomocníkem celoživotního vzdělávání dané komunity. Pojem celoživotní vzdělávání je v současné době často používán a je vysvětlován jako „*Koncepce, založená na potřebě permanentní kultivace člověka, jeho rozvoje a poznání ve všech obdobích života.*” (Průcha, 1995, str. 33)

V závislosti na změně postavení knihovny ve společnosti se také rozšiřuje poslání knihoven. IFLA specifikuje nový smysl knihoven takto:

1. *vytváření a posilování čtenářských návyků od raného dětství;*
2. *podpora samostatného sebevzdělávání i všech stupňů školského vzdělávání;*
3. *poskytování příležitosti pro osobní tvůrčí rozvoj;*
4. *povzbuzování imaginace a kreativity dětí a mládeže;*
5. *podpora uvědomělého přístupu ke kulturnímu dědictví a k hodnotám umění a pokroku vědy;*
6. *zajišťování přístupu ke všem kulturním formám prezentace reprodukčního umění;*
7. *podpora dialogu mezi kulturami a kulturní rozmanitostí;*
8. *podpora tradice lidové slovesnosti;*
9. *zprístupňování všech druhů obecních informací;*
10. *poskytování informačních služeb místním podnikům, sdružením a zájmovým skupinám;*

11. *podpora rozvoje informační a počítačové gramotnosti;*
12. *podpora a podíl na všech akcích a programech zabývajících se odstraňováním negramotnosti, resp. – je-li to třeba – podněcování takových aktivit.*

(IFLA, 1994)

Takto specifikované cíle jsou také součástí Standardu pro dobrou knihovnu⁹, vydaného Ministerstvem kultury. Tento metodický pokyn poskytuje knihovnám doporučení a kritéria, jimiž lze hodnotit jejich kvalitu.

Pokud knihovna splňuje výše zmíněné body, stává se důležitým činitelem v neformálním vzdělávání. Dosáhnout těchto cílů se knihovnám nejčastěji daří pořádáním vzdělávacích a kulturních akcí. Vytvořením programů, které cílí nejen na registrované čtenáře, ale jsou přístupné všem zájemcům, knihovna pozitivně ovlivňuje rozvoj komunity v místě svého působení. V souladu s moderními trendy se knihovna stává jedinečným nástrojem podporujícím vztahy a vzdělávání. Své působení rozšiřuje spoluprací s dalšími místními institucemi a tak přispívá k rozvoji celého města či obce a komunity zde existující. Tyto činnosti knihovny lze označit jako komunitní funkci a při jejich vykonávání se knihovna stává knihovnou komunitní. V současné době je představa moderní knihovny totožná s funkcí knihovny komunitní. (Houšková, 2004)

Jak jsem již zmínila v předchozí kapitole této práce, Česká republika je zemí se silnou knihovnickou tradicí. Historie mnohých městských knihoven sahá do minulých století. Přestože je žádoucí uchovávat tradice a historii jakožto nositele kultury, je také nezbytné nebránit vývoji a pokroku. Z úvodní části této kapitoly je patrné, že i knihovnictví prochází vývojem a společnost vytváří na knihovny nové nároky.

Důležitým nástrojem pro efektivní reagování na měnící se trendy a požadavky uživatelů, jsou jasně formulované cíle a vize do budoucnosti, podle nichž může knihovna vytvořit svou strategii. Klíčovým faktorem pro vytvoření ideální strategie je podrobné zvážení možností a příležitostí, ale také rizik, které knihovnu ovlivňují. Taková podrobná analýza je velmi náročná, především sestavuje-li si ji menší knihovna s omezenými zdroji. Základem této činnosti mohou být různé metodické materiály a standardy vydávané Ministerstvem kultury, Národní knihovnou České republiky a Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR (např. Standard pro dobrou knihovnu).

---

⁹https://ipk.nkp.cz/docs/bench/Standard_pro_dobrou.pdf datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

V České republice napomáhá knihovněm s plánováním budoucího rozvoje Koncepce rozvoje knihoven v České republice na období 2021 - 2027, nahrazující stejnojmennou koncepci na období 2017-2020. Naplňování koncepcí má knihovněm napomoci k zapojení se do Strategického rámce České republiky 2030¹⁰. Pod záštitou Ministerstva životního prostředí řeší jak kvalitu života českého obyvatelstva, tak hospodářský model, globální rozvoj a dobré vládnutí, atd. V oblasti rozvoje kvality života českých obyvatel se vyjadřuje i ke zvyšování kvality vzdělávání, kde mimo jiné zmiňuje zaručení možnosti celoživotního vzdělávání. (MŽP, 2022)

V koncepci pro knihovny jsou uvedeny a popsány tři priority, které udávají směr, kterým se mají knihovny ve svém rozvoji ubírat. Znějí takto:

1. *knihovny jako pilíře občanské společnosti a přirozená centra komunit,*
2. *knihovny jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce,*
3. *knihovny jako správci kulturního a znalostního bohatství.*

(Městská knihovna v Praze, 2020)

Z takto definovaných bodů vyplývá, že knihovny by měly být v budoucnu všeobecně přijímané jako střediska podpory jak ve vzdělávání, tak i v samotném životě uživatelů. Toho by mělo být docíleno úzkou spoluprací mezi knihovnami a školami v místě jejich působení a zajištění tak komplexní nabídky všestranného vzdělávání. Aby se knihovny mohly efektivně rozvíjet ve všech třech definovaných směrech, je nezbytně nutné znát současný stav dané knihovny. Proto je v koncepci rozvoje knihoven zahrnuta analytická část, která podrobně zjišťuje silné a slabé stránky, možnosti a příležitosti, ale také rizika, která mohou fungování knihovny ovlivňovat. Analýza je provedena za pomoci techniky SWOT analýzy a PEST - vnější analýzy politických a legislativních faktorů, ekonomických faktorů, společenských faktorů a technologických faktorů. Po analytické části následuje část strategická, ve které jsou výše zmíněné pilíře rozšířené o strategické cíle a teze. Závěrečnou částí je část realizační, popisující kroky k dosažení vytyčených cílů, např. projekty. (Strategické a koncepční dokumenty regulující rozvoj současného knihovnictví v ČR, 2013)

Podíváme-li se znovu na tři výše zmíněné pilíře, vidíme, že zde již prakticky nejsou zmíněné knihy a služby s nimi spojené, naopak ale vidíme stále se opakující pojmy jako komunita, vzdělávání a kultura. Jedná se tedy o další doklad proměněného smyslu knihoven a

---

¹⁰“ČR 2030 je dokument, který udává směr rozvoje naší země na příští desetiletí. Jeho naplnění zvýší kvalitu života ve všech regionech a nasměruje Česko k rozvoji, který je udržitelný po sociální, ekonomické i environmentální stránce.” <https://www.cr2030.cz/strategie/> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

opět se vracíme ke stěžejnímu pojmu komunitních knihoven. A protože se jedná o pilíře definované v *Koncepci rozvoje knihoven v České republice*, který udává směr až do roku 2027, můžeme již teď předpokládat, že tento trend se nezmění, právě naopak bude v budoucnu pozice knihoven, jakožto jednoho ze stěžejních činitelů v neformálním vzdělávání ještě více upevněna.

4. Podpora činnosti knihoven v České republice

V České republice poskytuje své služby veřejnosti více než 5 300 knihoven, jejichž zřizovateli jsou převážně obce. Tyto knihovny jsou dotovány z veřejných zdrojů, tedy z rozpočtů obcí, škol či dalších institucí, ke kterým přísluší. (Národní knihovna České republiky, 2020)

Tyto finanční prostředky často nejsou dostačující, a pokud se knihovna chce dále rozvíjet a rozšiřovat své služby, je pro ni nezbytné využít další příležitosti zvýšení svých finančních možností. V České republice využívají knihovny tzv. vícezdrojové financování, které jim umožňuje zvýšit svůj rozpočet od zřizovatele o další příjmy. Způsobem navýšení příjmu může být nabízení placených služeb - například akce, na něž je požadováno placení vstupného, doplňkový prodej, či provoz občerstvovacího zařízení náležícího ke knihovně, nebo využívání dárcovských příspěvků a fundraising, což je shromažďování zdrojů, jehož výsledkem je získání finančních nebo jiných prostředků na obecně prospěšnou činnost knihoven. Nicméně mezi nejčastěji využívané zdroje patří dotace a granty nejen ze státních programů, ale také z programů Evropské unie. (Vícezdrojové financování knihoven v ČR, 2013)

Dotace je *„peněžitý dar nebo daru podobná peněžitá úhrada ze strany státu nebo územněsprávního celku nějakému subjektu na podporu projektu realizovaného ve veřejném zájmu.“* (Moravská zemská knihovna, 2022b) Jedná se tedy o jednorázovou finanční podporu, která je udělována na základě výběrového řízení a je přidělena s konkrétním účelem. Získání dotace je pro knihovnu výhodné nejen z pohledu finančního, ale také z pohledu prestiže, zároveň se však jedná o činnost, ke které se váže náročný proces. Knihovna se sama přihlásí do výběrového řízení a je pouze na ní, aby splnila veškeré požadavky, což je mnohdy časově náročné. Vstupní podmínkou je precizně zpracovaný projekt, na jehož realizaci bude dotace využita. Na splnění požadavků mají žadatelé jasně vymezené časové období, které musí být dodrženo, bez ohledu na rozsah projektu, se kterým se přihlašují.

Výše dotace zřídka pokryje kompletní náklady, finance, které knihovně stále chybějí si tak knihovna musí zajistit z jiných zdrojů. Nevýhodou dotace je také možnost, že bude vyplacena až zpětně, což znamená, že knihovna financuje celý projekt sama. Nicméně, jak jsem již zmínila, výhodou je nejen finanční podpora a detailní propracování daného projektu, ale také zvýšení prestiže knihovny. Získáním dotace rozšíří povědomí o své činnosti, a tak dostane příležitost získat nové partnery. Úspěch ve výběrovém řízení je také motivací a

odměnou pro zaměstnance, může jim zajistit nejen rozmanitější pracovní náplň, ale i vyšší finanční ohodnocení. Mezi nejčastěji využívané dotační programy se řadí program VISK - Veřejné informační služby knihoven pod záštitou Ministerstva kultury ČR a program Knihovny 21. století. (Více zdrojové financování knihoven v ČR, 2013)

Program Veřejné informační služby knihoven, známý jako VISK byl schválen v roce 2000 a je součástí Koncepce státní informační politiky ve vzdělávání. Program se zaměřuje především na podporu zlepšování poskytování informačních služeb za využití informačních technologií. VISK má jasně stanovené cíle a podcíle, které se svou činností snaží naplňovat. Mezi ně patří například zajištění přístupu k elektronickým informačním zdrojům ve všech veřejných knihovnách, školení zaměstnanců knihoven (knihovníků), celoživotní vzdělávání a zajištění kulturního vyžití uživatelů, podílení se na rozvoji oblasti působení knihovny, šíření kulturního bohatství, které se nachází ve fondech knihoven.(Národní knihovna České republiky, 2021)

Mezi podcíle programu VISK patří především snaha o rozvoj knihoven a jejich spolupráce (meziknihovní výpůjčky), dále rozšiřování elektronických služeb, např. bezplatný přístup k internetu, možnost vyhledávání v centralizovaných knihovních katalozích, vybudování digitální knihovny, jejímž prostřednictvím bude možné šířit vzácné dokumenty a zajištění školení knihovníků, aby byli kompetentní poskytovat uživatelům podporu při práci s informačními prameny. (Národní knihovna České republiky, 2021)

Program VISK obsahuje celkem devět prolínajících se podprogramů, které jsou označovány číslicemi. Těmito programy jsou:

1. VISK1 Koordinační centrum programu VISK.
2. VISK2 Mimoškolní vzdělávání knihovníků.
3. VISK3 Program vytváření informačních center veřejných knihoven – ICEKNI.
4. VISK4 Digitální knihovna a archiv pro informační služby knihoven.
5. VISK5 Národní program retrospektivního zpřístupnění vzácných dokumentů - Memoriae MundiSeries Bohemica.

6. VISK7 Národní program mikrofilmování a digitálního zpřístupnění dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru – Kramerius.
7. VISK8A Informační zdroje.
8. VISK8B Jednotná informační brána.
9. VISK9 CASLIN - Rozvoj Souborného katalogu CASLIN a souboru národních autorit.

(Národní knihovna České republiky, 2021)

Podmínky a pravidla, které musí knihovna splňovat pro získání dotací, jsou stanoveny vládou České republiky. Knihovna může využít dotace v rámci jednoho z devíti uvedených programů, pro jeho získání musí splnit podmínky specifikované pro daný program.

Programem Ministerstva kultury, v jehož rámci mohou české knihovny získat finanční příspěvek je Knihovna 21. století - K21, která je součástí Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027, o níž se budu zmiňovat v další části této práce. Knihovny mohou žádat o dotace na podporu akcí a činností s národnostními menšinami, které mají za cíl například efektivnější integraci cizinců, a uživatelů se speciálními potřebami danými například zdravotním handicapem. K21 také umožňuje přihlásit se do řízení pro získání dotací na podporu projektů pro všeobecný rozvoj a vzdělávání ve směrech kulturních a výchovných. (Strategické a koncepční dokumenty regulující rozvoj současného knihovnictví v ČR, 2013)

Přestože konání kulturních a vzdělávacích akcí je důležitou součástí činnosti knihoven, ne vždy je na ně v knihovním rozpočtu dostatek finančních zdrojů, právě v takovém případě je možnost získání finančního příspěvku významnou pomocí. Například v rámci výše zmíněného programu Knihovna 21. století mají knihovny možnost získat dotaci na své akce, zaměřující se na asimilaci národnostních menšin a cizinců. Takovými akcemi mohou být například besedy, jazykové kurzy nebo nákup specializované literatury. Program K21 poskytuje podporu také projektům kulturním a vzdělávacím, například programy na podporu čtenářských návyků, akce připomínající významné literární události a výročí. (Krajská vědecká knihovna v Liberci, 2022)

Projektem, který poskytuje knihovnám podporu při rozšiřování knihovních fondů je projekt Česká knihovna, organizovaný Moravskou zemskou knihovnou z pověření

Ministerstva kultury ČR. V rámci projektu knihovny získávají prostředky na nákup děl z české literární tvorby. Jak je uvedeno na webových stránkách Moravské zemské knihovny, cílem projektu je: „*podpora široké sítě subjektů poskytujících veřejnou kulturní službu, veřejným profesionálním knihovnám (...)*” a tím tento projekt „*podporuje odbyt nekomerčních a komerčně problematických titulů uměleckých děl české literatury, české ilustrované beletrie pro děti a mládež, vědy o literatuře a jejich distribuci do uvedených knihoven dle jejich vlastního výběru.*” (Moravská zemská knihovna, 2022a)

Osobně se domnívám, že i ze zaměření výše zmíněných dotačních programů lze usuzovat, že pro knihovny je výhodné a tím i žádoucí přejít na komunitní model. Tento názor vychází především ze skutečnosti, že většina zmíněných programů je zaměřených na podporu těch činností, které považujeme za pilíře činnosti komunitních knihoven. Konkrétně výše zmíněný program Knihovna 21: podpora akcí, které pomáhají menšinám začlenit se do společnosti, považuji za typický příklad toho, jak komunitní knihovny mohou pozitivně ovlivňovat život v dané společnosti.

5. Shrnutí teoretické části

V práci jsem několikrát zmínila, že Česká republika má v současnosti jednu z nejhustších sítí knihoven na světě a tato skutečnost má původ v historii. České knihovnictví má bohatou historii, přesto neustrnulo v minulosti a neustále se rozvíjí na základě nových knihovních trendů vycházejících z měnících se potřeb uživatelů. Ať už se jedná o rozšíření fondu o elektronické knihy, zavedení nových technologií či pořádání kurzů informační gramotnosti, knihovny potvrzují svou pozici významného činitele na poli neformálního vzdělávání a kulturního rozvoje i do budoucna. V této proměně jsou podporovány i ze strany státních činitelů v podobě finančních příspěvků na komunitní projekty a akce.

VÝZKUMNÁ ČÁST

Smyslem teoretické části této práce bylo představení nové role knihovny a její role ve vzdělávání. Ve výzkumné části, jsem se prostřednictvím dotazníkového šetření ve dvou knihovnách pokusila zachytit, jak vypadá činnost knihoven, jenž odpovídají definicím komunitní knihovny v praxi.

Pro tento účel byly vybrány dvě městské knihovny: Městská knihovna Dobříš¹¹ a Městská knihovna Slavoj¹². Knihovny byly vybrány na základě charakteristiky komunitních knihoven. Zároveň Městskou knihovnu Dobříš navštěvuji, jakožto spokojený uživatel, již od svých čtenářských začátků a paní ředitelka mi Městskou knihovnu Slavoj doporučila, jako knihovnu, která se pojetím služeb a akcí blíží Městské knihovně Dobříš. Obě tyto knihovny svým čtenářům nabízejí nejen možnost využití běžných knihovnických služeb, ale také možnost navštívit velké množství kulturních a vzdělávacích akcí, které organizují z vlastní iniciativy, případně ve spolupráci s dalšími kulturními zařízeními. Jak je uvedeno níže v analýze těchto knihoven, pořádané akce jsou rozmanité a pokrývají všechny žádané oblasti. Díky této skutečnosti nesplňují pouze podmínky pro označení komunitní knihovna, ale také potvrzují svou pozici nadčasových zařízení s ohledem na Koncepti rozvoje knihoven na roky 2021 - 2027, především vrátíme-li se ke třem definovaným pilířům.

První pilíř označuje knihovny jako představitele a centra komunity. V následujících kapitolách věnovaných analýze vybraných knihoven poukazují na to, že obě knihovny pořádají akce zaměřené na rodiny s dětmi. Zároveň i další pořádané akce nejsou určené pouze registrovaným uživatelům, naopak jsou volně přístupné všem zájemcům. Tím se prostory knihoven stávají místem setkávání široké veřejnosti, neomezující se jen na čtenáře. Dávají tak možnost navazování vazeb napříč celou komunitou.

Knihovny jako zařízení, které svou činností podporují u svých uživatelů vzdělávání, definuje druhý pilíř. I zde mohu odkázat na další kapitoly popisující pořádané akce. V nabídce nalezneme nejen akce spojené s rozvojem čtenářství a kulturního cítění, ale také akce a kurzy čistě vzdělávacího charakteru. Jedná se například o jazykové kurzy a kurzy prohlubující informační gramotnost, obě knihovny jsou také zapojené do projektu Univerzita třetího věku. Obě zkoumaná zařízení nabízejí širokou nabídku akcí rozšiřující rozhledy uživatelů, a to bez ohledu na věk. Každý uživatel má možnost najít si to, co ho zajímá.

---

¹¹<https://www.knihovnadobris.cz/> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

¹²<https://www.slavoj.cz/> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

Třetí pilíř nám připomíná původní funkci, pro niž knihovny vznikly, kterou je ochrana a šíření kulturního bohatství. Tento cíl knihovny naplňují neustálým rozšiřováním svých knihovních fondů a pořádáním akcí představujících knižní novinky.

V následujících kapitolách blíže představím vybrané knihovny. Informace byly čerpány především z webových stránek knihoven a z výročních zpráv.

6. Městská knihovna Dobříš

Dobříš je s počtem téměř 9 000 obyvatel druhým největším městem okresu Příbram ve Středočeském kraji, nacházejícím se přibližně 40 kilometrů od Prahy. Mezi významné kulturní památky, lákající nejvíce návštěvníků patří zámek, jehož vlastníkem je šlechtický rod Colloredo-Mansfeld.

Navzdory nevysokému počtu obyvatel je Dobříš kulturně bohatým městem, pravidelně se zde pořádají trhy, oblíbené jsou tradiční Májové slavnosti a filmová promítání v zámeckých zahradách. Místní kulturní dům sídlící v bývalé židovské synagoze pořádá mnoho výstav, divadelních představení a koncertů. (Město Dobříš, 2007)

Ke kulturnímu vyžití významně přispívá městská knihovna založená 26. 7. 1864. V počátcích svého působení byla knihovnou Občanské besedy, v roce 1905 se oficiálně stává veřejnou knihovnou a o 50 let později je povýšena na profesionální knihovnu sloužící jako okresní knihovna pro tehdejší okres. V tomto období dochází k vybudování oddělení pro děti a otevření první veřejné čítárny. Od roku 1995 spadalo pod knihovní správu Informační středisko, v roce 2010 tuto činnost převzala městská správa. Knihovna také po dobu 15 let, od roku 2000, provozovala knihkupectví Zlatý klíč, které bylo poté zrušeno. Knihovna několikrát změnila své umístění, nakonec našla stálé místo v budově sportovní haly, kde její uživatelé mohou navštívit oddělení pro dospělé, oddělení pro děti a oddělení pro náctileté. Pro knihovní akce je vyhrazen prostor v dětském oddělení a malý přednáškový sál. (Městská knihovna Dobříš© 2022a)

6.1 Statistiky

Služby městské knihovny využívalo v roce 2018 přesně 2 222 registrovaných čtenářů, z nichž 991 uživatelů bylo zaregistrováno na dětském oddělení, oproti roku 2017 se tak zvýšil počet o 169 uživatelů. Ve stejném roce poskytla knihovna celkově 72 066 výpůjček, z nichž 48 333 bylo uskutečněno na oddělení pro dospělé. Mezi výpůjčkami dospělých i dětských čtenářů dominovala beletrie. Celkově knihovní fond čítá 39 112 svazků monografií a 69 titulů periodik. Knihovnu v roce 2018 navštívilo 53 913 uživatelů. Za rok 2018 uspořádala knihovna celkem 809 akcí, kterých se zúčastnilo 15 262 návštěvníků. Z těchto dat můžeme usuzovat, že se jedná o běžnou městskou knihovnu, jejíž uživatelskou základnu tvoří především uživatelé oddělení pro dospělé, využívající knihovnu pro naplnění potřeb běžného

čtenáře – vypůjčení knihy náležící k literatuře pro volný čas (beletrie). (Městská knihovna Dobříš, 2019)

Rok 2019 se nesl v duchu rozsáhlé rekonstrukce, a knihovna musela být na dva měsíce uzavřená. Stalo se tak v červenci a srpnu, což jsou dva měsíce s nejmenším vytížením. I přes toto omezení se počet registrovaných uživatelů zvýšil o 32 čtenářů a počet uskutečněných výpůjček se snížil o zanedbatelné množství na 72 052 vypůjčených knih, z nich se opět nejvíce půjčovala beletrie. Naopak počet titulů v knihovním fondu stoupl na 40 014, počet periodik klesl na 60 titulů. V tomto roce knihovnu navštívilo 57 627 uživatelů. Počet akcí se zvýšil na 885 s celkovou návštěvností 15 534 návštěvníků. Přestože rekonstrukce vyřešila problémy v podobě zateplení a nových oken, problém s prostory knihovny zůstává. Z toho důvodu se počet uspořádaných knihovních akcí výrazně nemění, knihovna již plně využívá všechny své prostorové možnosti. V roce 2019 získala Městská knihovna Dobříš první místo v celostátní soutěži Kamarádka knihovna¹³. (Městská knihovna Dobříš, 2020)

S rokem 2020 přišlo mnoho změn. Nejen provoz knihovny, ale především běžný život po celém světě byl silně omezen a ovlivněn pandemií koronaviru (Covid – 19). Z důvodu mimořádných epidemických opatření byla městská knihovna 3x uzavřena. Vedení knihovny ale po konzultaci s Okresní hygienickou stanicí zřídilo v přízemí knihovny bezkontaktní výdejnu knih, která doplňovala rozvozovou službu. Tato služba se setkala s velkým zájmem a pracovníci knihovny tak rozvezli 1890 knih 352 uživatelům. Logicky se také zvýšil zájem o elektronické knihy. S ohledem na tuto skutečnost byl rozšířen počet možných výpůjček e-knih ze 4 na 6 měsíčně, počet vypůjčených e-knih se zvýšil více než dvojnásobně, v roce 2019 bylo zapůjčeno 117 e-knih, v následujícím roce se jednalo o 307 e-knih. Celkově tak za rok 2020 bylo uskutečněno 82 456 výpůjček, počet registrovaných uživatelů klesl na 2 104. Mnoho knihovních akcí pro školy i veřejnost muselo být zrušeno, přesto úspěšně proběhlo 284 akcí, jichž se zúčastnilo 5 592 návštěvníků. (Městská knihovna Dobříš, 2021b)

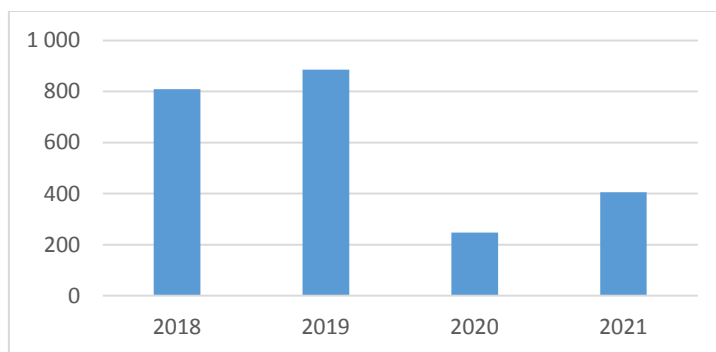
Mimořádná opatření z důvodu šířící se koronavirové nákazy pokračovala také v roce 2021. První čtyři měsíce byla knihovna opět uzavřena a poskytovala pouze služby v bezkontaktní formě včetně rozvozu knih. Rozvozem knih bylo od 1. 1. 2021 do 11. 4. 2021 zapůjčeno 3899 knih 767 čtenářům. Počet výpůjček byl tento rok 68 384, knihovnu v tomto roce využívalo 2011 registrovaných čtenářů. Úbytek registrovaných čtenářů se projevil

---

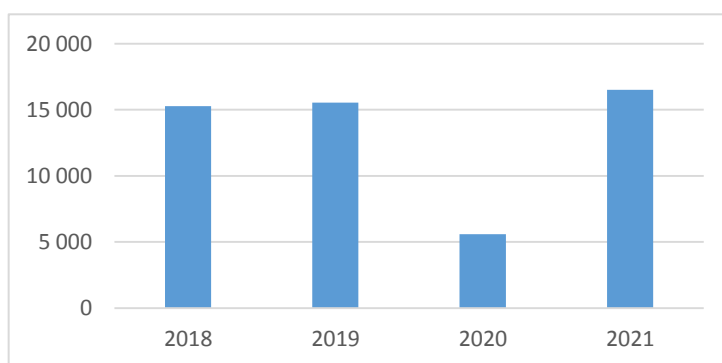
¹³“Kamarádka knihovna je soutěž o nejlepší dětskou knihovnu (oddělení pro děti ve veřejné knihovně), která probíhá od roku 2007. Vyhláší ji SKIP a Klub dětských knihoven SKIP; garantem je Zlata Houšková. <https://www.skipcr.cz/oceneni/kamaradka-knihovna>” datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

především na dětském oddělení, které přišlo o 200 registrací. Přestože byl život stále silně ovlivňován pandemickou situací, knihovně se podařilo zorganizovat 406 akcí pro veřejnost, které dohromady přilákaly 16 508 návštěvníků. Povětšinou se jednalo o akce, které bylo možné převést do online prostředí. Přednášky Malé Dobříšské univerzity byly z prezenční formy převedeny do online formy a tím stoupla jejich obsazenost. Z celkového počtu uspořádaných programů bylo 213 určeno pro děti, zde návštěvnost z celkového počtu čítala 11 276 návštěvníků, 7932 návštěvníků využilo možnost online připojení. Ze statistik je možné vyčíst, že po znovuootevření knihovny veřejnosti za původních podmínek značně ubylo nejen dětských čtenářů, ale také dětských účastníků akcí. Nové možnosti do budoucna přináší výstavba RelaxBooks - venkovní čítárny, jejíž prostory budou v letních měsících využívány na akcích pro veřejnost. (Městská knihovna Dobříš, 2022b)

Graf1. Srovnání počtu pořádaných akcí v letech 2018 – 2021, knihovna Dobříš.

Graf2. Srovnání návštěvnosti pořádaných akcí v letech 2018 – 2021, knihovna Dobříš.

6.2 Vybrané akce knihovny

Díky bohaté nabídce akcí, které se zaměřují na vzdělávání všech generací v rozličných oblastech, lze dobříšskou knihovnu považovat především za vzdělávací a kulturní zařízení. Jak jsem již psala v úvodu kapitoly, knihovna průměrně ročně uspořádá okolo 800 akcí určených pro školy a veřejnost.

Jednou z nejvíce navštěvovaných pravidelných akcí je program KNIHOMRNĚ, jehož autorkami jsou knihovnice dobříšské knihovny. Program spočívá ve zhruba hodinových setkáních, na nichž si děti a jejich dospělý doprovod procvičují říkanky a básničky doplněné o divadelní a pohybové prvky. Odhadovaná účast na prvním setkání byla přibližně deset zájemců, ve skutečnosti dorazilo 44 účastníků. Ke konci roku 2018 bylo evidovaných 99 účastníků a bylo vytvořeno 7 skupin, které se setkávají pravidelně každý měsíc. Počet zájemců neustále stoupá. Program byl vytvořen jako součást projektu Bookstart - S knížkou do života, který od roku 2018 podporuje dětské čtenářství. (Městská knihovna Dobříš, 2019)

Na podporu čtenářských návyků u dětí je pořádáno mnoho akcí např. Pasování prvňáčků¹⁴ (slavnostní předání první knihovní průkazky), Noc s Andersenem¹⁵ (přespávání v knihovně) a Klíčování (děti slavnostně obdrží klíč od království písmenek a Knížku pro prvňáčka).

Mezi další původní projekty dobříšských knihovníků, které jsou dnes již rozšířené do knihoven po celé republice, a dokonce i v zahraničí patří BOoK! Con. Jedná se o víkendový program s fantazijní tematikou, účastníci se mají možnost zúčastnit turnajů v deskových hrách či si poslechnout přednášku pozvaných hostů. BOoK! Con je cílený především na náctileté publikum, ale obvykle přiláká nadšence ze všech věkových kategorií. (Městská knihovna Dobříš, 2021a)

Pravidelným pořadem od roku 2011 je Malá dobříšská univerzita¹⁶. Jedná se o cyklus přednášek pozvaných odborníků z různých oborů, určený pro dospělé a dospívající. Pro uživatele v seniorském věku je určena Virtuální univerzita třetího věku (VU3V), pořádaná ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v Praze.

Pro čtenáře zapojené do programu Přátelé knihovny¹⁷ je určena akce Můj přítel knihovna, rodinné setkání u občerstvení, hudby, četby a divadla. Programem v podobném duchu jsou akce: Ať žije rodina a Den pro dítě s knihou.

Ze spolupráce mezi knihovnou a památkem Karla Čapka ve Staré Huti každoročně vzniká řada zajímavých výstav, přednášek, konferencí a seminářů. Například v roce 2018 byl

---

¹⁴<https://www.knihovnadobris.cz/pasovani-prvnacku/> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

¹⁵<https://www.knihovnadobris.cz/skip-noc-s-andersenem/> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

¹⁶<https://www.knihovnadobris.cz/mala-dobriscka-univerzita/> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

¹⁷<https://www.knihovnadobris.cz/o-knihovne/pratele-knihovny/> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

za finanční podpory K21, Ministerstva ČR a SKIP dotován seminář Čapkovské dramatizace. V roce 2020 proběhla dvoudenní konference Těžká sláva Egona Hostovského.

Z velkého množství edukačních a kulturních akcí lze ještě zmínit pravidelné kurzy angličtiny, jógy, rukodělných dílen (tzv. RUČPRČKY), večery Slam poetry, čtenářský a šachový kroužek, Zimní květy - výtvarná dětská dílna, Piknikový knižní bazar, atd. O letních prázdninách se mohou děti zúčastnit Minitábora s knihou - pětidenní příměstský tábor. Tato akce je mezi dětskými čtenáři natolik oblíbená, že knihovna začala pořádat její jednodenní období Podzimní minitábor také v říjnu. V neposlední řadě se knihovna zapojuje do velkého množství různých literárně výtvarných soutěží, případně jich sama mnoho vyhlašuje. Je součástí celorepublikových knihovnických akcí, například Noc literatury¹⁸ a Týden knihoven. V roce 2021 byla tématem Týdne knihoven udržitelnost. V rámci tohoto tématu knihovna uspořádala tzv. Semínkovnu¹⁹. Čtenáři sem mohli přinést semínka ze svých zahrad a na oplátku si odnést semínka jiných čtenářů. Knihovna na počest tohoto týdne vyhlašuje Amnestii - odpuštění registračních poplatků a dluhů.

V období, kdy nebylo možné v důsledku epidemických opatření naplánované akce uskutečnit, připravili zaměstnanci knihovny pro uživatele program v podobě videí, které byly přístupné na webových stránkách. Videá obsahovala program KNIHOMRNĚ²⁰, čtení pohádek a výtvarné dílny. Pro seniory byla vytvořena online diskuzní skupina Setkání v síti. Po ukončení opatření začaly knihovnice pravidelně 2x měsíčně docházet do Domu seniorů a Domu s pečovatelskou službou. Zde besedují s rezidenty o knižních novinkách. V roce 2021 se několikrát dobříšští knihovníci vypravili i do Azylového domu, kde uspořádali setkání pro maminky s dětmi. (Městská knihovna Dobříš, 2022b)

---

¹⁸“Současná literatura, netradiční místa, známé tváře: taková je NOC LITERATURY, která na atraktivních či běžně nedostupných místech přibližuje široké veřejnosti ukázky z nové tvorby evropských spisovatelů v podání známých hereckých osobností. Unikátní propojení neobvyklého místa, osobitě interpretace a literárního textu nabízí nevšední kulturní zážitek a příležitost seznámit se s myšlením současných evropských autorů.”
<https://www.nocliteratury.cz> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

¹⁹<https://www.knihovnadobris.cz/seminkovna/> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

²⁰<https://www.knihovnadobris.cz/knihomrne/> datum posledního náhledu: 3. 5. 2022

7. Městská knihovna Slavoj

Město Dvůr Králové nad Labem se nachází v Královéhradeckém kraji a je známé především díky zoologické zahradě a historickému centru města. První historická zmínka pochází z roku 1270. Z historického hlediska je toto město, které dnes obývá okolo 15 000 obyvatel známé především pro nález údajného nejstaršího česky psaného rukopisu - Rukopis královédvorský, ačkoli v dnešní době již víme, že se pravděpodobně jedná o padělek. (Dvůr Králové nad Labem, 2000-)

Knihovnictví v tomto podkrkonošském městě má své počátky v 19. stol. První zdejší knihovna známá jako *Česká kněhárna královského věnného města Dvora Králové* byla uvedena do provozu 2. dubna 1845, as největší pravděpodobností byla zrušena v roce 1860. Obsahtéto knihovny je dodnes uložen v archivu města Trutnov.

Knihovna Slavoj oficiálně zahájila svou činnost 2. října 1881 z iniciativy *Literárního a čtenářského spolku Slavoj ve Dvoře Králové nad Labem*, s knihovním fondem čítajícím padesát svazků. Ve svých začátcích byla knihovna několikrát přesunuta, v roce 1935 byla finálně přestěhována do budovy bývalé Mayerovy továrny v Tylově ulici, kde působí dodnes. O rok později byla oficiálně zprovozněna čítárna. (Městská knihovna Slavoj, 2021)

V současné době je Městská knihovna Slavoj příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je město Dvůr Králové nad Labem. Uživatelé mají k dispozici oddělení pro dospělé, oddělení pro děti do 15 let, čajovnu a internetovou kavárnu, hudební oddělení a oddělení veřejného internetu, studovnu a čítárnu periodik. (Městská knihovna Slavoj, 2022)

7.1 Statistiky

V roce 2018 měla knihovna 2 550 registrovaných čtenářů, z nichž téměř polovina je registrována na dětském oddělení. Statistiky jsou ale ovlivněny možností zřízení rodinných průkazů, na které si obvykle půjčuje knihy 3 až 8 čtenářů. Knihovna evidovala 341 rodinných průkazů. Ve stejném roce zaznamenala knihovna 39 179 fyzických návštěvníků, nejvíce vytížené byly výpůjční oddělení a studovny (28 930 návštěv). Bylo zapůjčeno 89 631 dokumentů, převážnou většinu tvořily knihy krásné literatury. Knihovna Slavoj spravuje knihovní fond čítající 51 775 jednotek, převažují knihy tvořící 90,6 % fondu, zbytek zastupují hry a AV media. Za toto období byla knihovna přihlášena k odběru 99 periodik. Zájemci o kulturní a vzdělávací akce měli v roce 2018 možnost navštívit 481 akcí, 217 akcí bylo

označeno jako kulturní a 264 jako vzdělávací. Statistiky návštěvnosti ukazují, že zájemců bylo celkem 7 309. (Městská knihovna Slavoj, 2019)

V roce 2019 došlo v počtu čtenářů k mírnému poklesu, registrovaných bylo 2 475 uživatelů. Ke změnám došlo také v počtu rodinných průkazů, který se snížil na 195 a v počtu fyzických návštěv knihovny, který se taktéž snížil na počet 34 468. Přestože došlo k poklesu v návštěvnosti knihovny i v počtu registrovaných uživatelů, počet vypůjčených dokumentů se výrazně zvýšil na 107 067. I tento rok byly nejčastěji půjčované knihy z oblasti krásné literatury. Počet jednotek knihovního fondu se nepatrně snížil a nyní čítal 51 702 dokumentů. Počet odebíraných periodik zůstal stejný. Naopak počet organizovaných akcí stoupl na 570 akcí za rok, opět převažovaly akce označené jako kulturní (293). Se širší nabídkou také vzrostl počet zájemců o knihovní akce, kterých v tomto roce bylo 8 404. Z celkového počtu návštěvníků přišlo 5 311 na akce určené pro děti, kterých bylo celkově uspořádáno 289. Dle výroční zprávy zaznamenaly největší návštěvnost kulturní akce pro děti (264 návštěvníků) a vzdělávací akce pro dospělé (234 návštěvníků). (Městská knihovna Slavoj, 2020)

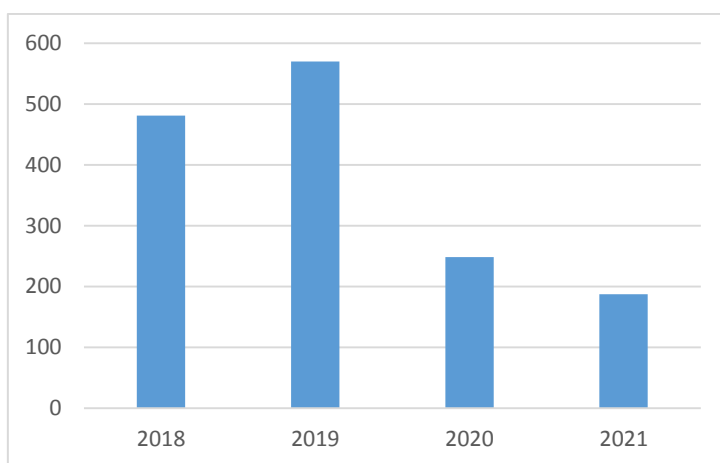
Výroční zprávu za rok 2020 jsem neměla k dispozici, proto nejsou statistiky k tomuto roku kompletní a jsou čerpány pouze z porovnání ve výroční zprávě k roku 2021. V době psaní této práce nebyla výroční zpráva za rok 2021 dostupná na webových stránkách knihovny. Paní ředitelka knihovny Slavoj mi zprávu poskytla prostřednictvím emailové zprávy.

V roce 2021 knihovnu využívalo 1 974 registrovaných čtenářů, z tohoto počtu bylo 592 uživatelů registrováno na dětském oddělení a 148 uživatelů bylo registrováno jako rodinní čtenáři. Oproti roku 2020 klesl počet registrovaných čtenářů o 516. Tato skutečnost je považována za výsledek znemožnění knihovního provozu, který vedl k neprodloužení registrací, jejichž lhůta vypršela. Došlo také ke snížení počtu fyzických návštěv knihovny. Za rok 2021 knihovna Slavoj zaznamenala 19 552 návštěv (23 064 v roce 2020). Přestože se vliv pandemických omezení již neprojevil tak silně jako v předchozím roce, knihovna zaznamenala o 3 795 méně návštěv než v roce 2020. V roce 2020 byl úbytek návštěvníků citelnější, do knihovny zavítalo o více než 8 000 méně čtenářů. V roce 2021 si uživatelé vypůjčili celkem 77 918 dokumentů, drtivou většinu výpůjček tvořily knihy (64 124) a periodika (11 541). Trend poklesu návštěv nastolený pandemií se projevil i v počtu uspořádaných akcí a zúčastněných návštěvníků. V roce 2019 se jednalo o 570 akcí, v roce 2020 klesl počet na 248 a v následujícím roce dokonce na 187. Většina vzdělávacích akcí

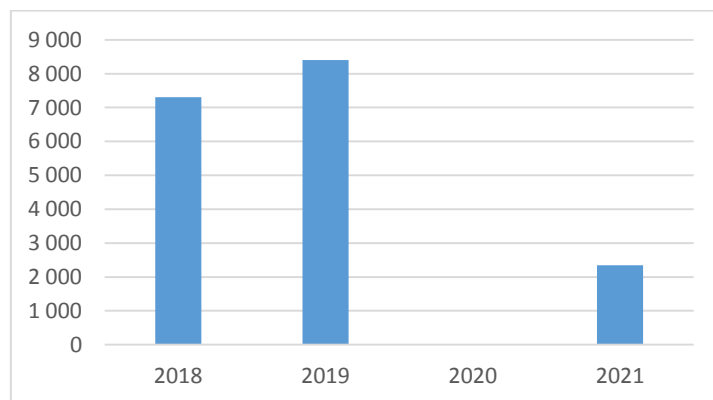
(jazykové kurzy, Virtuální univerzita 3. věku...) byla převedena na distanční formu, kulturní akce (besedy, výstavy...) byly zrušeny nebo odloženy na neurčito. Nakonec bylo možné uspořádat 92 akcí určených pro dětské čtenáře (1 433 návštěvníků) a 95 akcí pro dospělé čtenáře (915 návštěvníků). (Městská Knihovna Slavoj, 2022)

V roce 2020 vyhrála Městská knihovna Slavoj 1. místo v celorepublikové soutěži Kamarádka knihovna. (Městská Knihovna Slavoj, 2022)

Graf3. Srovnání počtu pořádaných akcí v letech 2018 – 2021, knihovna Slavoj.

Graf4. Srovnání návštěvnosti pořádaných akcí v letech 2018 – 2021, Knihovna Slavoj. Údaj za rok 2020 nebyl dostupný.

7. 2 Vybrané akce v knihovně Slavoj

Jak je možné dočíst se ve výročních zprávách, knihovna Slavoj se zaměřuje především na rozvoj čtenářství u dětí a to od roku 2002, kdy začala knihovna cílit na tzv. nečtenáře (pojem oficiálně používaný pracovníky knihovny), jimž osvojení čtenářských návyků ztěžuje vývojová dyslexie. S tímto cílem knihovna odstartovala projekt „Z handicapu přednost aneb reedukace dyslektiků v MěK Slavoj“, do něhož se podařilo zapojit všechny školy v Králově Dvoře. (Městská knihovna Slavoj, 2019)

Také knihovna Slavoj je zapojena do projektu Virtuální univerzita třetího věku, v roce 2021 měla z řad místních čtenářů 56 studentů. (Městská knihovna Slavoj, 2022)

Pro děti předškolního věku je určen kurz Spolu polehoučku²¹, který kombinuje výtvarnou činnost s prvky tchaj-t'i, s cílem rozvíjení grafomotoriky. Pro stejnou věkovou skupinu je program Pohádkoterapie - pravidelné společné čtení a povídání o knížkách.

Knihovna spolupracuje s místní základní školou a vedou společně čtenářský klub, v jehož rámci každé 2 měsíce docházejí žáci do knihovny, kde jim jsou představeny nové knihy a kde mohou diskutovat o knihách, které již přečetli.

V rámci podpory čtenářství u dětí od raného věku je knihovna Slavoj zapojena do projektu Bookstart se svým programem Knížka pro prvňáčka, Škola naruby a Pasování na čtenáře. Rozvíjet u dětí lásku k četbě mají za cíl i další akce jako např. Noc s Andersenem.

Zajímavým projektem se stejným cílem je projekt Už jsem čtenář - Knížka pro prvňáčka. Do projektu přihlašují městské knihovny žáky prvních tříd ze základních škol, se kterými spolupracují. Knihovna poté speciálně pro tyto účastníky připraví program podporující jejich čtenářské návyky. Za absolvování projektu čeká děti odměna v podobě knižní novinky určené pro děti, která byla vytvořena právě jako odměna za účast v projektu.

Neméně zajímavým projektem knihovny, je pořad Čtěte se mnou, jehož náplní je představení tří titulů z literatury pro děti a mládež v krátkém videu, které je následně zveřejněno na platformě YouTube, na kanále knihovny Slavoj. Projekt je výjimečný svým pojetím - nejedná se o typické doporučování knih v režii dospělých. Naopak právě děti mohou sami navrhnout a vytvořit prezentaci vybrané knihy, o které si myslí, že se bude jejich vrstevníkům líbit. Těchto videí již vzniklo více než 150, 80 videí konkrétně na doporučení od dětí. (Městská knihovna Slavoj, 2022)

Od roku 2018 nabízí knihovna kurzy angličtiny pro všechny věkové skupiny dále jazykové kurzy francouzštiny, italštiny a němčiny pro dospělé. Od roku 2021 také nově kurz španělštiny pro dospělé. V roce 2003 byl zahájen projekt Angličtina hrou určený pro děti v předškolním věku. (Městská knihovna Slavoj, 2019)

---

²¹V době psaní této bakalářské práce, procházely webové stránky knihovny Slavoj rekonstrukcí a nebylo možné zde dohledat stránky podrobněji vypovídajících o konaných akcích.

Známou celorepublikovou knižní událostí je tzv. LiStOVáNí založené hercem Lukášem Hejlíkem. Jedná se o scénické čtení zinscenované herci z různých pražských a brněnských divadel. Pořad trvá obvykle hodinu a je určen pro dospělé i dětské diváky. Dále knihovna nabízí svým čtenářům možnost navštívit výstavy a vernisáže konané v jejích prostorách, divadla, přednášky, besedy se zajímavými osobnostmi, kurzy práce s internetem a tvůrčí dílny. Knihovna také pořádá výlety a soutěže (např. Lovci perel). V létě 2021 knihovna poprvé uspořádala letní kemp pro děti od 6 let, jako odpověď na výzvu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, jež podpořila myšlenku konání letních příměstských táborů jako částečnou kompenzaci uzavření škol. (Městská knihovna Slavoj, 2022)

8. Výsledky analýzy vybraných knihoven

Jak bylo zmíněno v předchozích kapitolách, obě vybrané městské knihovny jsou významnou kulturní institucí ve své oblasti. Obě knihovny splňují kritéria pro označení komunitní knihovna. Obě vybrané knihovny pořádají velké množství vzdělávacích a kulturních akcí.

Na základě analýz vybraných knihoven, se nabízí předpoklad, že Městská knihovna Slavoj předstihne Městskou knihovnu Dobříš v počtu registrovaných čtenářů i v počtu pořádaných akcí a v počtu návštěvníků. Tento můj předpoklad vycházel především z rozdílné velikosti knihovnických prostor a měst, ve kterých knihovny působí. Zatímco knihovna Dobříš ve svých výročních zprávách opakovaně zmiňuje omezení plynoucí z nedostatku prostorů, knihovna Slavoj má k dispozici nejen oddělení pro dospělé a dětské čtenáře, ale také studovnu, čítárnu, hudební oddělení a čajovnu a internetovou kavárnu.

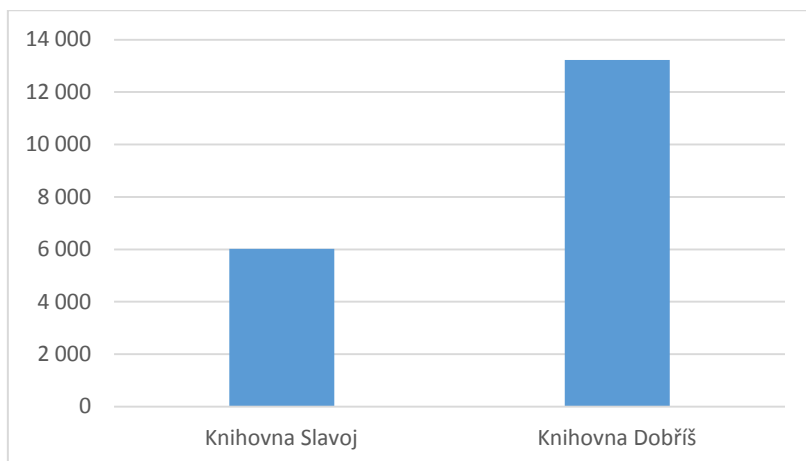
Můj předpoklad ohledně počtu registrovaných čtenářů není možné zcela potvrdit ani vyvrátit. Knihovna Dobříš má za poslední tři roky okolo 2000 registrovaných čtenářů, knihovna Slavoj ve svých výročních zprávách udává podobný počet, ale je zde také uvedeno, že statistiky registrovaných čtenářů jsou silně ovlivněny možností zřízení rodinných průkazek, na které si může knihy vypůjčovat tři až osm uživatelů. Lze tedy předpokládat, že knihovna Slavoj má mnohem více uživatelů.

Překvapující výsledky má srovnání počtu pořádaných akcí. Za čtyři zanalyzované roky (2018 - 2021) knihovna Slavoj uspořádala dohromady 1 488 kulturních a vzdělávacích akcí, to znamená průměrně 372 akcí ročně. Městská knihovna Dobříš za tyto roky uspořádala dokonce 2 384 akcí, průměrně tedy 596 akcí ročně. Knihovna Dobříš tedy i přes omezené prostorové možnosti organizuje průměrně o 200 akcí ročně více.

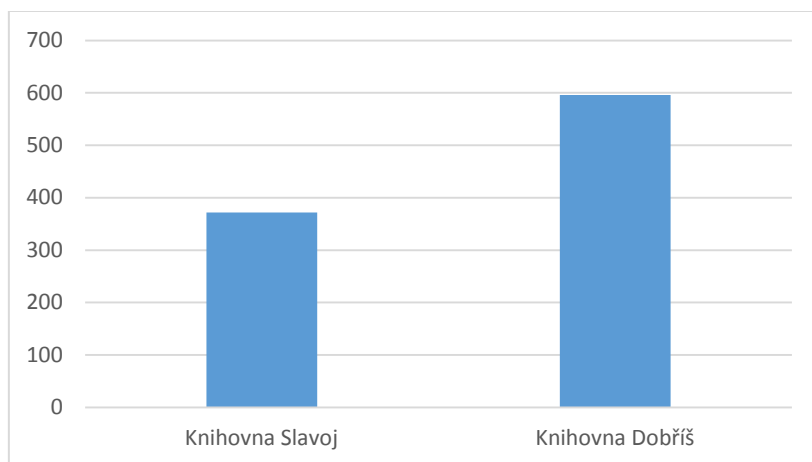
Co se týče návštěvnosti těchto akcí, ani zde není možné výsledky analýzy hodnotně srovnat, protože nemám k dispozici údaje o návštěvnosti za rok 2020. V letech 2018, 2019 a 2021 navštívilo zorganizované akce v knihovně Slavoj 18 061 zájemců. Průměrně tedy za rok akce navštíví 6 020 návštěvníků. Akce pořádané knihovnou Dobříš v letech 2018 - 2021 navštívilo 52 896 návštěvníků, průměrně tedy za rok na akce dorazí 13 224 zájemců.

Tato analýza byla provedena pouze na základě výročních zpráv, v následující části se bude provedena analýza dat získaných sběrem dotazníků, zaměřím se opět především na návštěvnost akcí, tentokrát ale na základě druhu a zaměření akce.

Graf 5. Srovnání průměrného počtu návštěvníků pořádaných akcí knihoven Slavoj a Dobříš v letech 2018 - 2021

Graf 6. Srovnání průměrného počtu zorganizovaných akcí knihoven Slavoj a Dobříš v letech 2018 - 2021

9. Cíl výzkumu

S ohledem na praktickou část této práce, jsem se rozhodla zjistit jaký je skutečně zájem o akce knihoven, jež mohou být definované jako komunitní. K naplnění tohoto cíle byl využit kvantitativní výzkum (dotazníky).

Jak již bylo zmíněno, všechny dále uvedené předpoklady vznikly na základě definovaného pojmu komunitní knihovna. Jak bylo popsáno v teoretické části této bakalářské práce, komunitní knihovna je městskou knihovnou, jež pozitivně ovlivňuje život v dané komunitě prostřednictvím svého působení nejen v oblasti kulturního a vzdělávacího vyžití. V analýze zkoumaných knihoven bylo představeno velké množství akcí, které tyto knihovny pořádají v rámci naplnění své funkce jakožto komunitní knihovny. Zajímalo mě proto, jaký je na takto aktivní plnění komunitní role knihoven ohlas a zájem ze strany uživatelů. Na základě definovaného cíle práce, jsem si stanovila čtyři stěžejní předpoklady, které udaly směr práci se získanými daty. Tyto předpoklady se týkají především zájmu o kulturní a vzdělávací akce dvou vybraných knihoven. Mým prvním předpokladem bylo, že dlouhodobí uživatelé navštěvují knihovny, více než noví uživatelé. Zde jsem vycházela, především z předpokladu, že uživatelé, kteří využívají služeb knihovny dlouhodobě (zde definováno jako 5 a více let) znají charakter knihovny a jejích zaměstnanců, tudíž mají povědomí o kvalitě a charakteru akcí. Druhým předpokladem, se kterým jsem pracovala, byl předpoklad, že vzdělávací akce knihoven navštěvují spíše lidé s vyšším vzděláním (zde definováno jako střední škola s maturitní zkouškou a VŠ). V tomto případě bylo podkladem pro toto tvrzení, že lidé s dosaženým vyšším vzděláním mají také větší zájem o svůj rozvoj a získávání nových informací i ve volném čase formou neformálního vzdělávání.

Dalším předmětem výzkumu byl předpoklad, že akce určené pro dětské uživatele knihovny zaznamenávají větší návštěvnost než akce určené pro dospělé uživatele a to především z toho důvodu, že předpokládám u rodičů zvýšený zájem u svých dětí rozvíjet intelekt (dětská divadelní představení, čtení dětem), tvůrčí činnost (dílničky, malování) a pohybové schopnosti (dětská cvičení). Dalším východiskem pro tento předpoklad je skutečnost, že komunitní knihovny jsou ideálním místem pro setkávání rodin s dětmi. Můj čtvrtý předpoklad se opět týkal otázky většího zájmu o pořádané akce vybranou skupinou uživatelů. V tomto případě se jedná o uživatele s dětmi. Předpokládám, že uživatelé s dětmi navštěvují knihovní akce více než bezdětní uživatelé a to ze stejného důvodu jako u předchozího předpokladu. Rodiče mají možnost rozvíjet své děti mnohými způsoby za využití

různých kulturních zařízení, výše zmíněné tvůrčí činnosti rozvíjí umělecké školy nabízející volnočasové kroužky, pohybové schopnosti mohou děti rozvíjet ve sportovních klubech, ale volnočasové činnosti zaměřené především na intelekt jsou typické právě pro knihovny, z konkrétních příkladů můžeme jmenovat programy: Celé Česko čte dětem, Knížka pro prvňáčka a další...

Zda se tyto předpoklady naplnily je uvedeno v následujících kapitolách.

10. Metodika šetření

V této části práce bude detailně popsána metodika vlastního šetření, konstrukce dotazníku, způsob třídění a statistického zpracování dat.

10. 1 Konstrukce dotazníku

Data potřebná pro vypracování praktické část bakalářské práce a potvrzení či vyvrácení hypotéz, byla získaná prostřednictvím kvantitativního výzkumu, a to formou dotazníků, které byly distribuovány ve vybraných knihovnách.

Dotazník obsahoval otázky otevřené, polouzavřené a uzavřené. Pro zajištění funkčnosti a srozumitelnosti dotazníku byl před zahájení distribuce proveden pretest, který vedl k rozhodnutí změnit pořadí několika otázek, které mohly být v původním pořadí zavádějící.

Byly zjišťovány tyto informace:

- a. pohlaví
- b. věk
- c. nejvyšší dosažené vzdělání
- d. děti

1. Jak dlouho je respondent uživatelem knihovny.
2. Spokojenost se službami.
3. Oddělení, které respondent navštěvuje.
4. Důvody návštěvy knihovny.
5. Jaké typy akcí respondent navštěvuje.
6. Jaké typy akcí určených dětem respondent navštěvuje.
7. Jak často akce respondent navštěvuje.
8. Z jakého důvodu respondent akce nenavštěvuje.
9. Jak často respondent navštěvuje akce určené dětem.

10. O jaké další akce by měl respondent zájem.
11. Zda by chtěl respondent něco na službách knihovny změnit.
12. Názor na výši poplatků za knihovní služby.
13. Názor na výši vstupného na knihovní akce.
14. Využívání zvýhodnění registračních poplatků.
15. Využívání nadstandardních služeb v období pandemie covid-19.

10. 2 Třídění a statistické zpracování dat

Ke zpracování dat z dotazníků byl využit Google formulář, s jehož využitím lze zpracovat i grafy. Tyto grafy byly dále vloženy do programu Microsoft Word a slouží jako základní přehled o sebraných datech.

Pro účely hlubšího výzkumu byla data převedena do programu Microsoft Excel. Za pomoci funkce Filtr byly hledány korelace mezi daty. V první fázi práce s daty jsem hledala korelace odpovídající hypotézám. Ve druhé fázi jsem hledala jakékoli spojitosti, na jejichž základě jsem následně sestavila profil “typického uživatele” vybraných městských knihoven.

10. 3 Organizace šetření

K získání potřebných údajů byl využit kvantitativní výzkum v podobě sběru dotazníků, které byly distribuovány mezi uživatele dvou vybraných městských knihoven - Městská knihovna Dobříš a Městská knihovna Slavoj v průběhu měsíce únor 2022. Uživatelé knihoven byli požádáni o vyplnění dotazníků formou knihovních Newsletterů. Respondenti měli možnost odpovědět na dotazník v tištěné podobě v knihovně, nebo v online podobě na počítači přímo v knihovně nebo domácím prostředí, odkaz na online dotazník byl opět uveden v Newsletteru a na webových stránkách a sociálních sítích knihovny. Dotazník obsahoval celkem 19 otázek. První otázky zjišťovaly identifikační data, jako jsou pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a zda mají respondenti děti. V další části dotazníku jsem zjišťovala spokojenost respondentů s knihovními službami. V následujících položkách jsem se již dotazovala na samotné akce knihoven, na návštěvnost těchto akcí a na celkovou spokojenost respondentů. Závěrečná otázka se týkala služeb zavedených ve spojitosti s pandemií covid-19. Celkový počet distribuovaných tištěných dotazníků bylo 200 exemplářů, 100 exemplářů pro Městskou knihovnu Dobříš a 100 exemplářů pro Městskou knihovnu Slavoj. Dále byla možnost odpovědět na dotazník v online podobě. Dotazníků v tištěné podobě se dohromady z obou knihoven vrátilo 60 exemplářů. Většina respondentů využila možnosti odpovídat na dotazník ve formě online (dohromady vyplněno 320 online dotazníků). Počet vyplněných

dotazníků byl vyšší u dotazníků v elektronické podobě. V obou knihovnách bylo sebráno dostatečné množství dat pro zpracování grafů a vyvrácení či potvrzení určených hypotéz.

11. Výsledky výzkumu a jejich analýza

Kompletní výsledky výzkumu v grafické podobě jsou k dispozici v příloze této práce. Pro následující ověření hypotéz jsou klíčová data týkající se délky doby, po kterou respondenti využívají služeb knihovny, nejvyšší dosažené vzdělání respondentů, zda respondenti navštěvují vzdělávací a kulturní akce pořádané knihovnou a zda mají respondenti děti a navštěvují s nimi knihovní akce.

V obou knihovnách se nejvíce opakovaly odpovědi udávající jako délku registrace 10 let a více, v případě vzdělání bylo nejčastější odpovědí studium střední školy zakončené maturitní zkouškou. Převážná většina respondentů uvedla, že jsou rodiči. Výraznější rozdíly se objevují až v otázkách návštěvnosti akcí. Tyto rozdíly jsou podrobněji popsány ve spojitosti s ověřováním hypotéz v další kapitole.

Shodným jevem objevujícím se v obou knihovnách je výrazně vyšší množství žen odpovídajících na dotazníky, v obou případech se jedná o více než 80 % respondentů.

V obou městských knihovnách převažující počet respondentů uvedl, že navštěvují vzdělávací akce (okolo 20 % respondentů), dalším nejvíce navštěvovaným typem akcí jsou kulturní akce, nejméně respondentů uvedlo, že navštěvují vzdělávací akce. Nejvíce respondentů v obou knihovnách zvolilo možnost, že na žádné akce nechodí a to z důvodu nedostatku času. V Dobříšské knihovně tuto možnost zvolilo 62 % respondentů a v knihovně Slavoj 54 %

Podle dat také vidíme, že akce určené pro děti jsou mezi respondenty výrazně méně oblíbené. V obou knihovnách více než 50 % respondentů uvedlo, že na akce pro dětské čtenáře nechodí.

V otázce týkající se návrhů respondentů na akce, které jim v jejich městské knihovně chybí, se opakoval čtenářský klub. Nejčastější odpovědí na tuto otázku, byly besedy a přednášky, vzhledem k předchozí analýze akcí ve vybraných knihovnách ale vidíme, že oba tyto typy akcí jsou zastoupené. Za nejzajímavější odpovědi osobně považuji pořádání výletů a organizace ženského klubu.

Zajímavé byly také odpovědi na otázku, zda by si respondenti přáli něco změnit na službách svých knihoven. V případě Městské knihovny Dobříš respondenti neuváděli změny ve spojitosti s knihovnou, ale spíše přístupem vedení města - přáli by knihovně a knihovnicků více podpory a možností rozšířit své působení. V Městské knihovně Slavoj byly odpovědi rozmanitější, respondenti by si, mimo jiné, přáli zorganizování knihovního fondu podle žánrů,

lepší webové stránky a jednodušší přístup do svých uživatelských účtů a širší nabídku elektronických knih.

Další otázka, na které se odpovědi shodovaly, se týkala výše knihovních poplatků a vstupného na knihovní akce. V obou případech byli respondenti z větší části spokojeni, několik respondentů uvedlo, že se jim poplatky a vstupné zdá příliš nízké, pouze 1,5 % respondentů uvedlo, že se jim poplatky zdají příliš vysoké. V obou knihovnách více než 50 % respondentů uvedlo, že využívají možnosti zvýhodněných registračních poplatků.

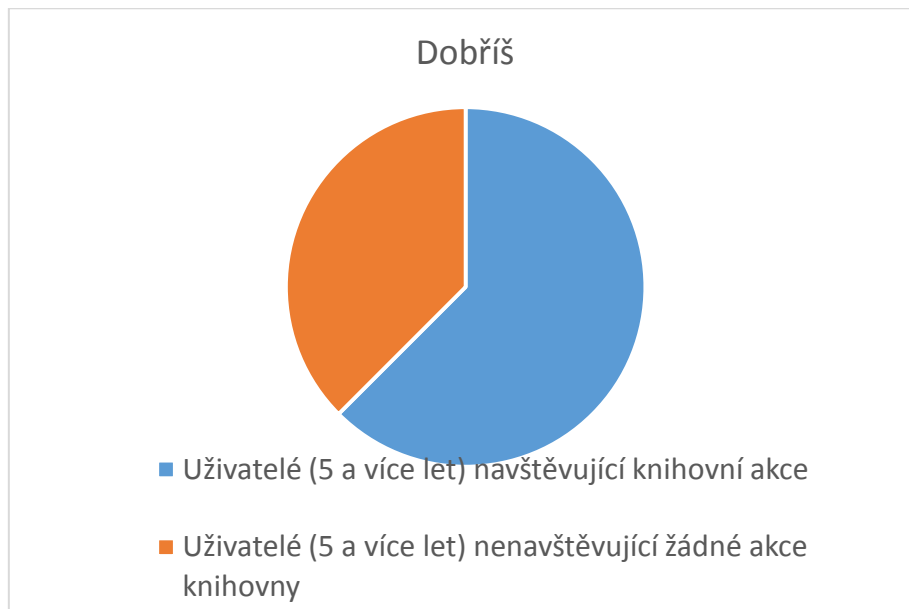
Více než polovina respondentů v obou knihovnách také uvedla, že nevyžívala nadstandardní služby nabízené knihovnou v období pandemie covid-19. Počet uživatelů, kteří tyto služby využívali, byl vyšší v knihovně v Dobříši (36,6 %, Slavoj 22,8 %). Nejčastěji využívanou službou byl rozvoz knih a bezkontaktní vracení a vyzvednutí knih. V knihovně Dobříš také respondenti uvedli možnost, navštívení akce převedené do online podoby.

Ve svém dotazníkovém šetření jsem se zaměřila na návštěvnost uživatelů dvou městských knihoven. V následující části práce se budu věnovat vyhodnocování dříve zmíněných hypotéz.

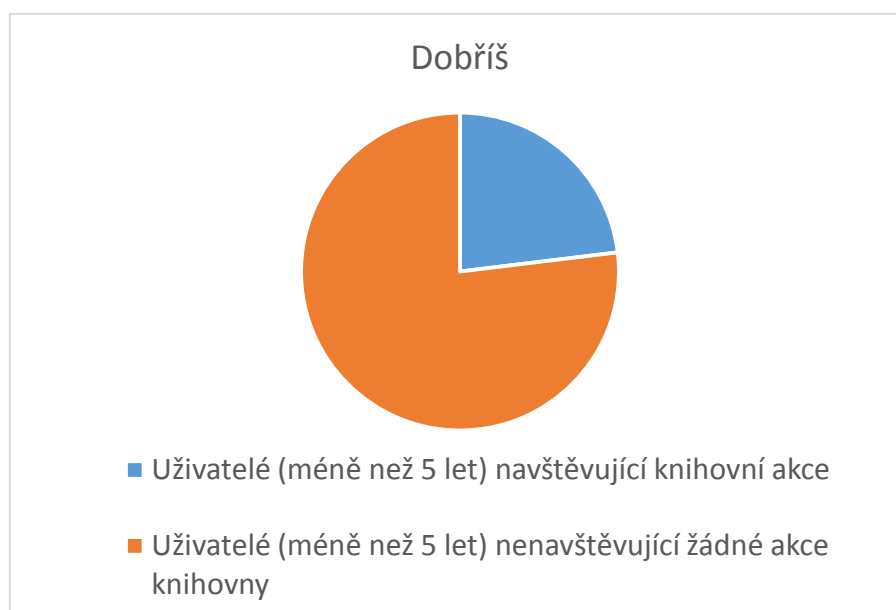
Hypotéza číslo 1.

Předpokládala jsem, že dlouhodobí uživatelé (5 a více let) navštěvují akce knihovny více, než noví uživatelé (méně než 5 let).

Graf7. Návštěvnost akcí dlouhodobými uživateli knihovny Dobříš

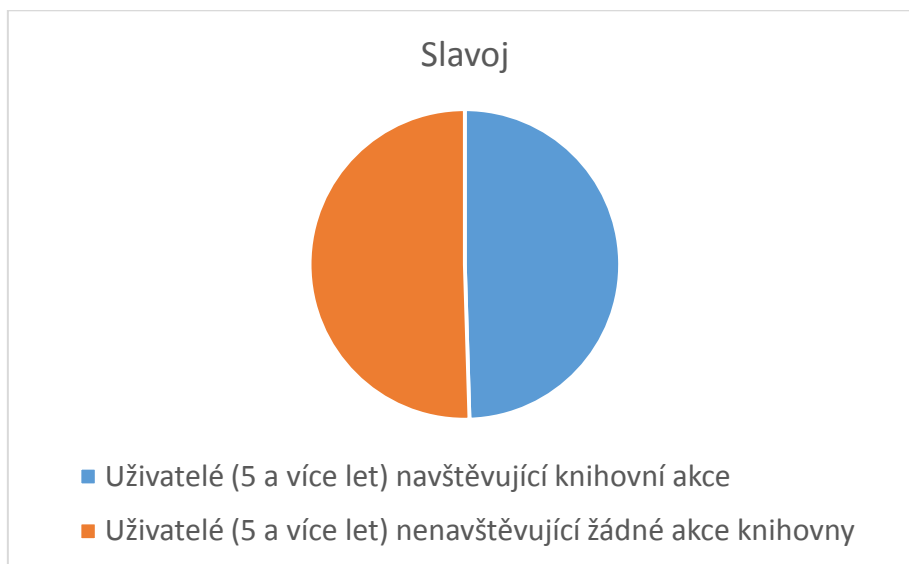
Graf8. Návštěvnost akcí novými uživateli knihovny Dobříš

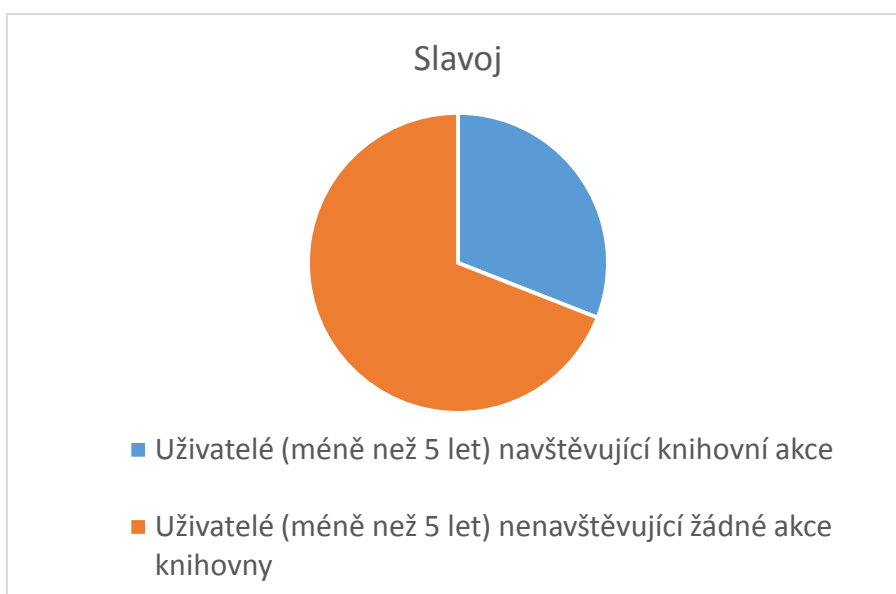
Pro ověření první hypotézy, jsem využila, funkci Filtr v programu Microsoft Excel. V prvním kroku jsem zjistila celkový počet respondentů, kteří uvedli, že využívají služeb knihoven déle než 5 let (72 respondentů) a zároveň chodí na akce pořádané knihovnou. Celkový počet činil 45 respondentů z 85. V druhé fázi jsem změnila kritéria na uživatele, kteří nechodí na žádné knihovní akce, těch bylo 27. Dalším krokem bylo zjištění počtu uživatelů, kteří využívají služeb knihoven méně než 5 let (13 respondentů) a zároveň chodí na akce

pořádané knihovnou - 3 uživatelé. Zbýlých 10 respondentů nechodí na žádné knihovní akce. V procentuálním zastoupení to tedy znamená, že 63 % uživatelů, kteří jsou registrovanými uživateli knihovny v Dobříši déle než 5 let, navštěvuje knihovní akce. V případě uživatelů knihoven pod 5 let se jedná o 23 %. Má první hypotéza se v dobříšské knihovně potvrdila.

Graf9. Návštěvnost akcí dlouhodobými uživateli knihovny Slavoj

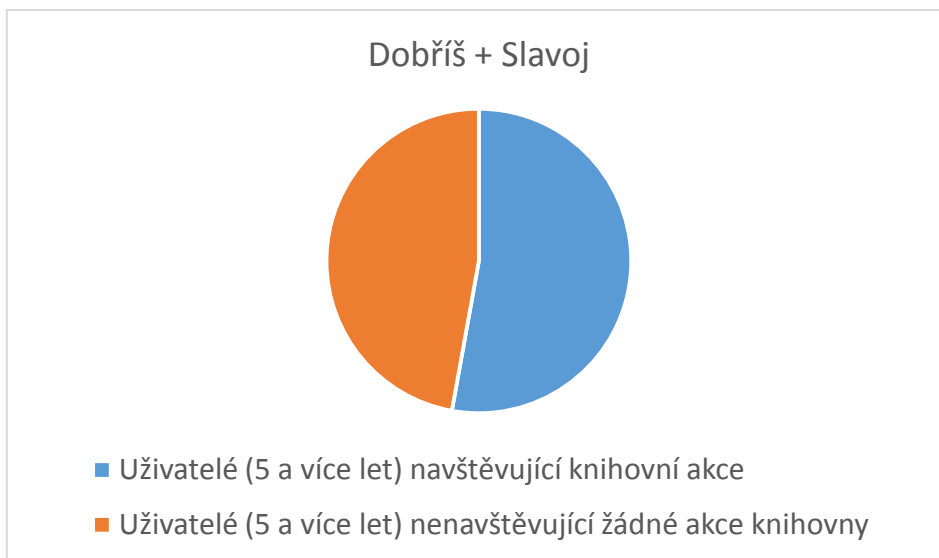
Graf10. Návštěvnost akcí novými uživateli knihovny Slavoj

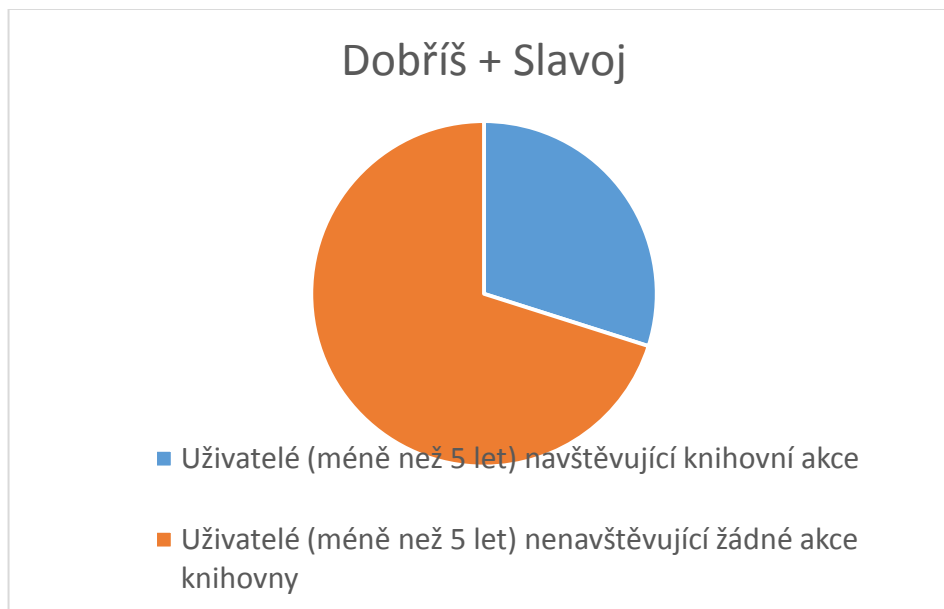
Stejný postup jsem zvolila i v případě knihovny Slavoj. Celkový počet respondentů využívající služby knihovny déle než 5 let činil 210 z celkového počtu 294 respondentů. Z toho 104 respondentů jsou uživateli knihovny déle než 5 let a navštěvuje knihovní akce. Zbýlých 106 respondentů jsou uživateli knihovny déle než 5 let a nenavštěvuje knihovní akce. Z počtu 84 respondentů, kteří jsou registrovanými uživateli knihovny Slavoj méně než 5 let,

26 respondentů uvedlo, že navštěvují knihovní akce a 58 respondentů uvedlo, že knihovní akce nenavštěvuje. To tedy znamená, že 49 % dlouhodobých a 31 % krátkodobých (méně než pět let) uživatelů knihovny navštěvuje její akce. První hypotéza se tedy potvrdila i v případě knihovny Slavoj.

Graf11. Návštěvnost akcí dlouhodobými uživateli knihoven Slavoj a Dobříš

Graf12. Návštěvnost akcí novými uživateli knihoven Slavoj a Dobříš

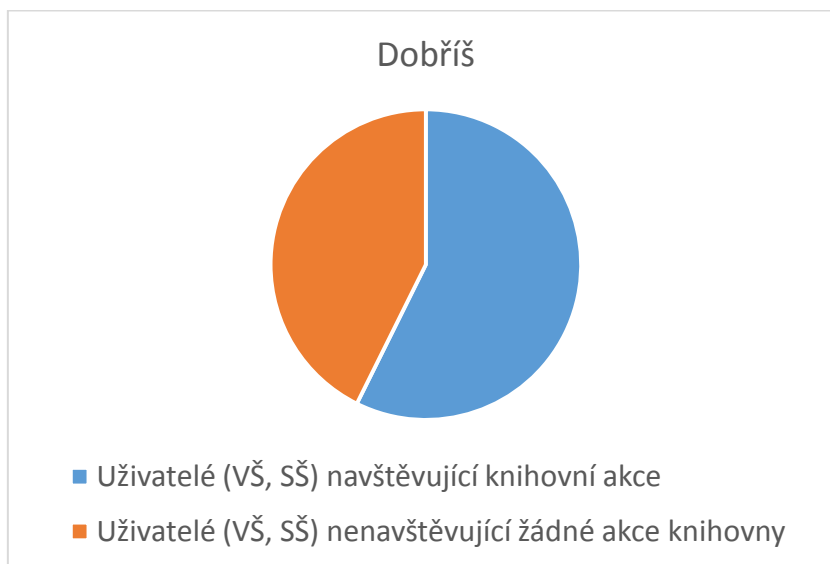
Závěrečným předmětem mého výzkumu bylo spojení výsledků dotazníkového šetření z obou zkoumaných knihoven, celkové číslo v tomto případě tedy činí 379 respondentů. Převažující většina respondentů (282) je uživateli knihovny déle než 5 let a navštěvuje akce pořádané knihovnou (149). Pouze 97 respondentů uvedlo, že jsou registrovanými uživateli

svých knihoven méně než 5 let. Z tohoto počtu vzdělávací akce knihovny navštěvuje 29 respondentů a převažující počet respondentů akce nenavštěvuje (68). Více než polovina respondentů (53 %) uvedla, že jsou uživateli městské knihovny déle než 5 let a navštěvují knihovní akce. Dále knihovní akce navštěvuje pouze 30 % respondentů s nižším vzděláním. Hypotéza č. 1 se potvrdila i při sjednocení dat z obou zkoumaných knihoven.

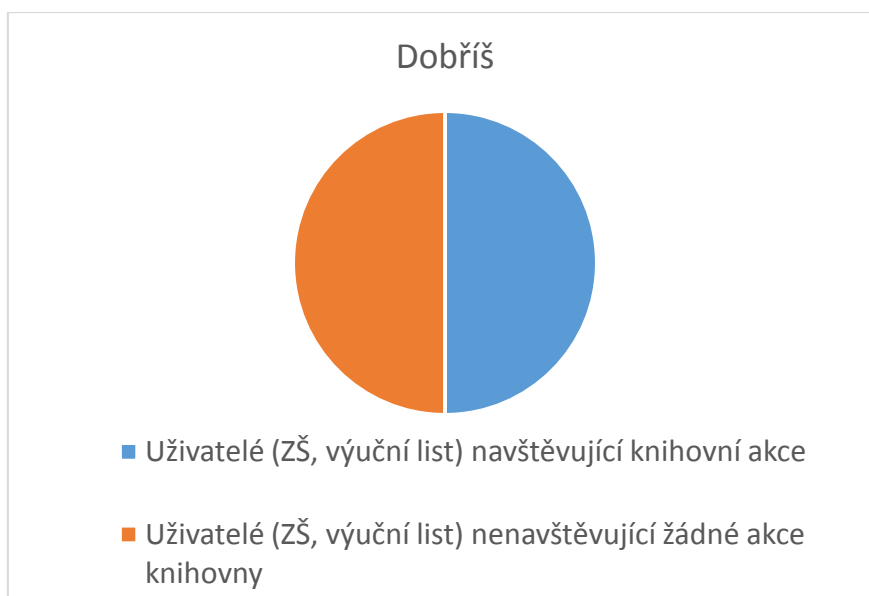
Hypotéza číslo 2.

Předpokládala jsem, že vzdělávací akce pořádané knihovnou navštěvují spíše lidé s vyšším vzděláním (SŠ, VŠ). V tomto případě se domnívám, že vyšší vzdělání provází vyšší zájem o další vzdělávání.

Graf13. Návštěvnost akcí uživateli s vyšším vzděláním, knihovna Dobříš

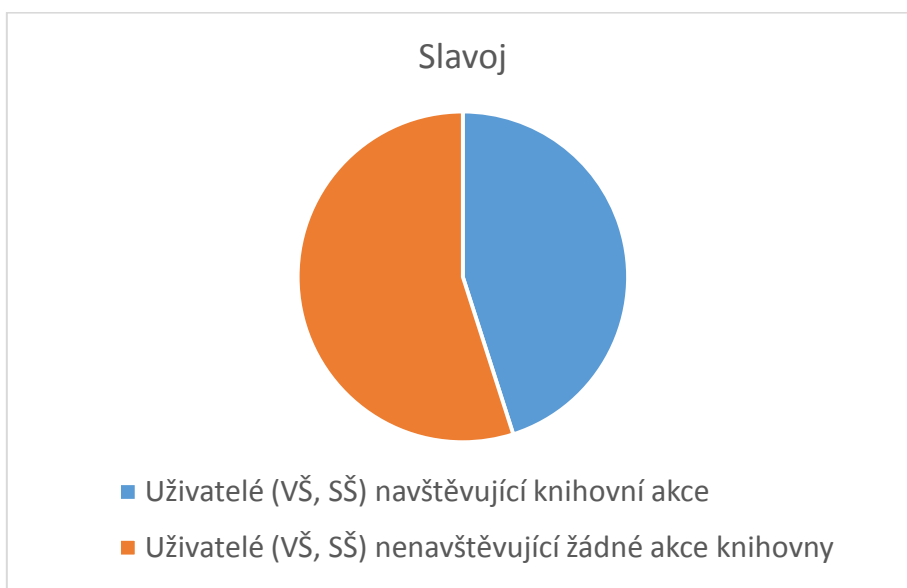
Graf14. Návštěvnost akcí uživateli s nižším vzděláním, knihovna Dobříš

V případě ověřování druhé hypotézy jsem postupovala podobným způsobem. Prvním krokem bylo zjištění počtu respondentů, jejichž nejvyšším dosaženým vzděláním byla střední škola s maturitní zkouškou či vysoká škola, těchto respondentů je 75. Dále byl výběr zúžen přidáním podmínky, že tito uživatelé navštěvují vzdělávací akce knihovny, počet respondentů byl snížen na 43. Poté bylo přidáno kritérium změněno na uživatele, kteří nenavštěvují žádné

knihovní akce, tento počet činil 32 respondentů. Poté jsem zjistila počet respondentů, kteří uvedli, že jejich nejvyšším vzděláním je základní škola či střední škola bez maturity - 10 respondentů. V tomto případě jsem zjistila, že počet těchto uživatelů, kteří navštěvují a nenavštěvují knihovní akce je vyrovnaný - v obou případech se jedná o 5 respondentů. Pro účely ověření hypotézy, byla tato čísla převedena na procenta. 57 % respondentů s dokončenou vysokou školou či střední školou s maturitní zkouškou navštěvuje knihovní akce. Knihovní akce navštěvuje také 50 % respondentů s nejvyšším ukončeným vzděláním - základní povinnou docházkou či střední školou bez maturity. Druhá hypotéza byla na příkladu dobříšské městské knihovny potvrzena.

Graf15. Návštěvnost akcí uživateli s vyšším vzděláním, knihovna Slavoj

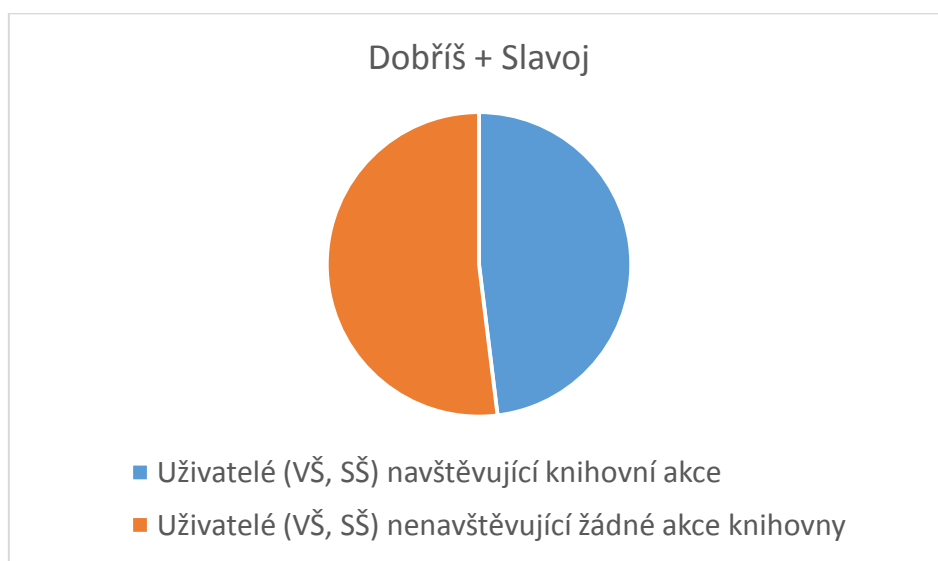
Graf16. Návštěvnost akcí uživateli s nižším vzděláním, knihovna Slavoj

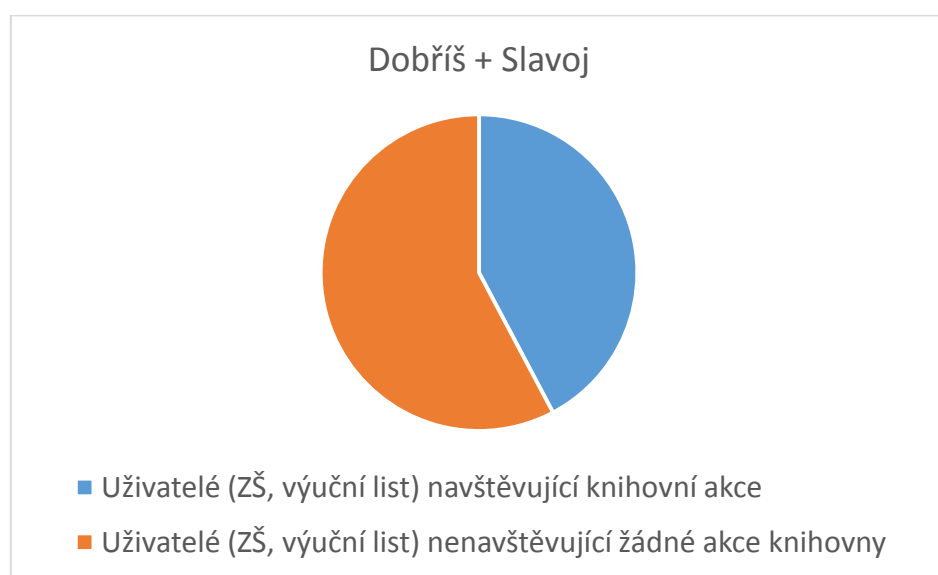
V případě Městské knihovny Slavoj 233 respondentů uvedlo, že jejich nejvyšším dosaženým vzděláním je střední škola s maturitou či vysoká škola. Z tohoto počtu 105 respondentů navštěvuje akce pořádané knihovnou a 128 respondentů akce nenavštěvuje.

V případě nejvyššího vzdělání střední škola bez maturity a základní škola se jedná o 61 respondentů. Z tohoto celkového počtu, 25 respondentů navštěvuje vzdělávací akce a 36 respondentů žádné akce nenavštěvuje. Po převedení těchto hodnot jsem zjistila, že knihovní akce navštěvuje 45 % uživatelů s dosaženým vyšším vzděláním a 41 % respondentů s nižším vzděláním. Druhá hypotéza, se tedy v případě Městské knihovny Slavoj, potvrdila.

Graf17. Návštěvnost akcí uživateli s vyšším vzděláním, knihovny Slavoj a Dobříš

Graf18. Návštěvnost akcí uživateli s nižším vzděláním, knihovny Slavoj a Dobříš

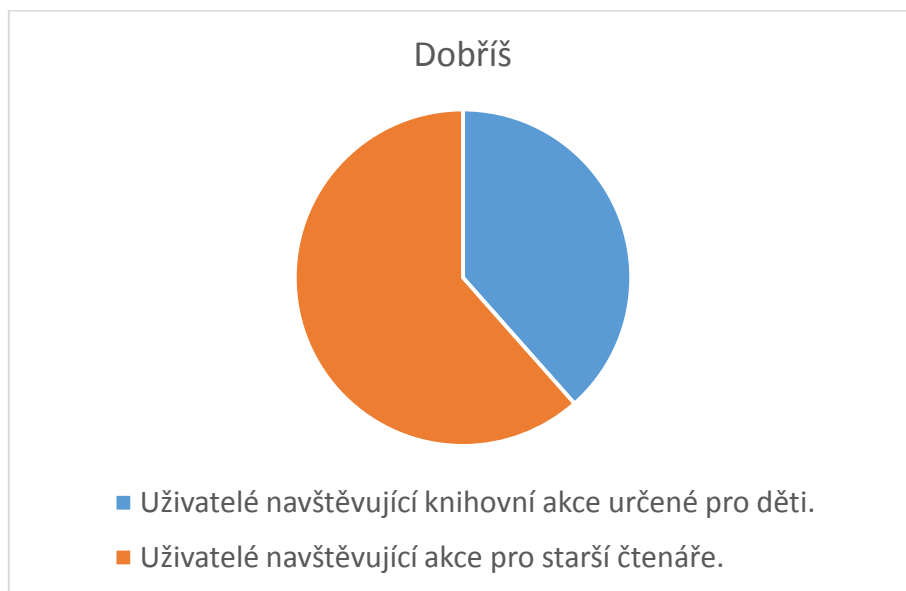
Po sjednocení výsledků z obou dotazníků jsem zjistila, že 308 respondentů má vyšší vzdělání (VŠ, střední škola s maturitou), z tohoto počtu 148 respondentů navštěvuje

vzdělávací akce pořádané knihovnou, převažující počet 160 respondentů žádné akce nenavštěvuje. V případě respondentů s nižším vzděláním (71) navštěvuje knihovní akce pouze 30 respondentů a 41 respondentů akce nenavštěvuje. Téměř polovina respondentů (48 %) uvedla, že mají vyšší vzdělání a navštěvují knihovní akce. Pouze 42 % uživatelů s nižším vzděláním navštěvuje knihovní akce. Hypotéza č. 2 se potvrdila i na příkladu dat sjednocených z obou knihoven.

Hypotéza č. 3

Předpokládala jsem, že akce určené pro děti mají větší účast než akce určené pro dospělé návštěvníky. Vycházela jsem z předpokladu, že rodiče mají zájem u svých dětí rozvíjet intelekt, tvůrčí činnost a pohybové schopnosti.

Graf19. Návštěvnost dětských akcí v knihovně Dobříš

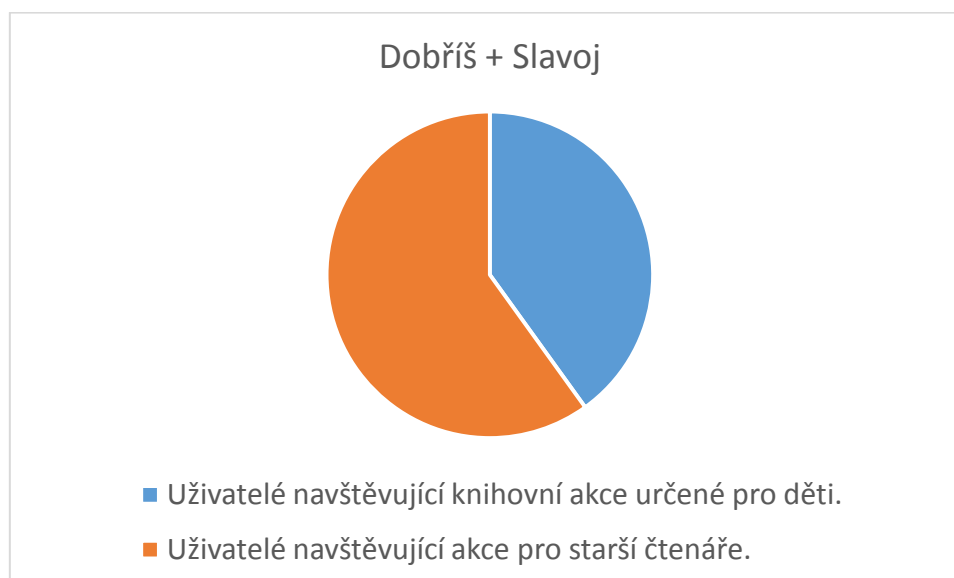
V případě dobříšské knihovny data ukazují, že z 62 respondentů, kteří uvedli, že mají děti, 24 respondentů nechodí na akce určené pro děti a 30 respondentů chodí na akce určené pro děti. Na vzdělávací akce chodí 48 respondentů, 2 respondenti chodí pouze na akce určené pro děti, 9 respondentů chodí pouze na akce určené dospělým čtenářům a 28 respondentů chodí na akce pro dospělé čtenáře i na akce určené pro děti. Na akce cílené na dětské čtenáře tak chodí 35 % uživatelů. Na vzdělávací akce určené pro starší návštěvníky chodí 57 % respondentů. Hypotéza č. 3 se v městské knihovně Dobříš nepotvrdila.

Graf20. Návštěvnost dětských akcí v knihovně Slavoj

V knihovně Slavoj na akce určené pro děti chodí 90 respondentů, z toho 23 respondentů chodí jen na akce pro děti. Na akce pořádané knihovnou chodí 130 respondentů, 43 respondentů chodí pouze na akce pro dospělé čtenáře a 66 respondentů chodí na akce pro dětské i dospělé uživatele. Z celkového počtu 294 respondentů odpovědělo 158 respondentů, že nenavštěvují žádné akce pro děti. Na akce určené pro děti chodí 31 % respondentů, na vzdělávací akce cílené na starší uživatele knihovny chodí 44 % respondentů. Hypotéza č. 3 se nepotvrdila ani na příkladu Městské knihovny Slavoj.

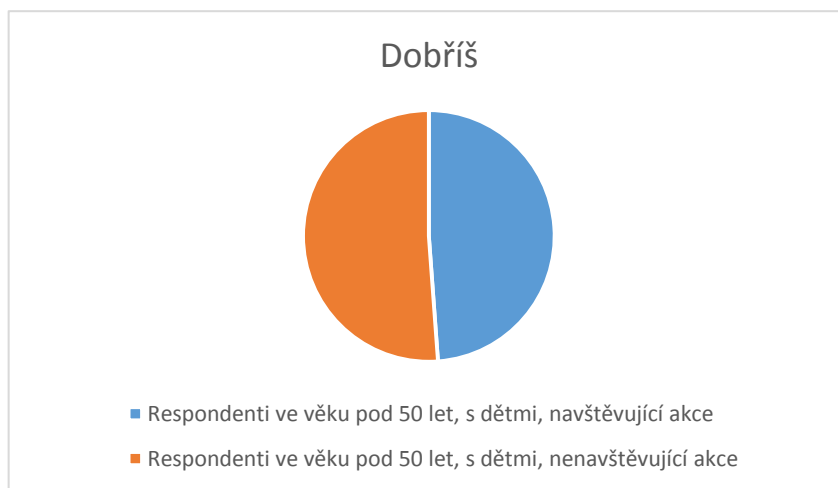
Graf21. Návštěvnost dětských akcí v knihovnách Slavoj a Dobříš

Z celkového počtu 379 respondentů, uvedlo 119 respondentů, že chodí na akce určené pro děti. 178 respondentů uvedlo, že chodí na vzdělávací akce pořádané knihovnou.

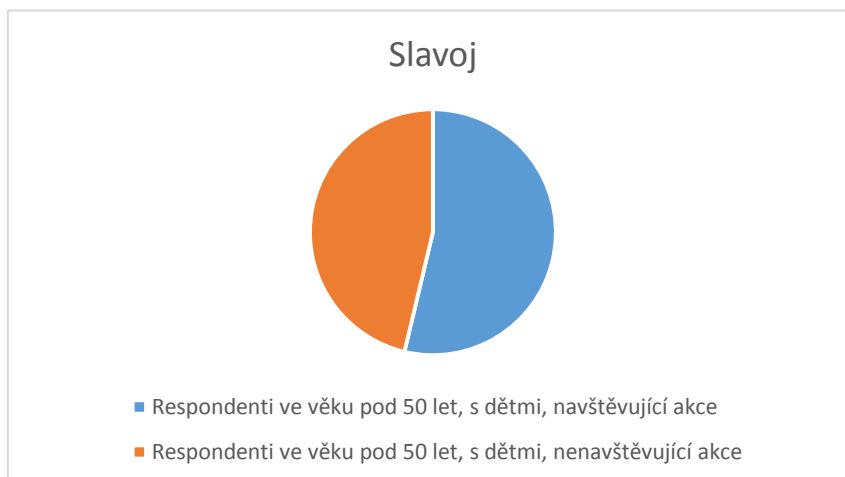
Celkově tedy na akce určené dětem chodí 31 % respondentů. Na akce určené dospělým čtenářům chodí 47 % respondentů. Hypotéza č. 3 se nepotvrdila, jak bude ale dále v práci zmíněno, získaný vzorek ukazuje, že převážná většina respondentů je ve věku, u něhož lze přepokládat, že jejich děti již nejsou považovány za dětské čtenáře, proto tento výsledek může být zkreslený.

Graf 22. Porovnání návštěvnosti dětských akcí u věkově specifikovaných respondentů, Dobříš

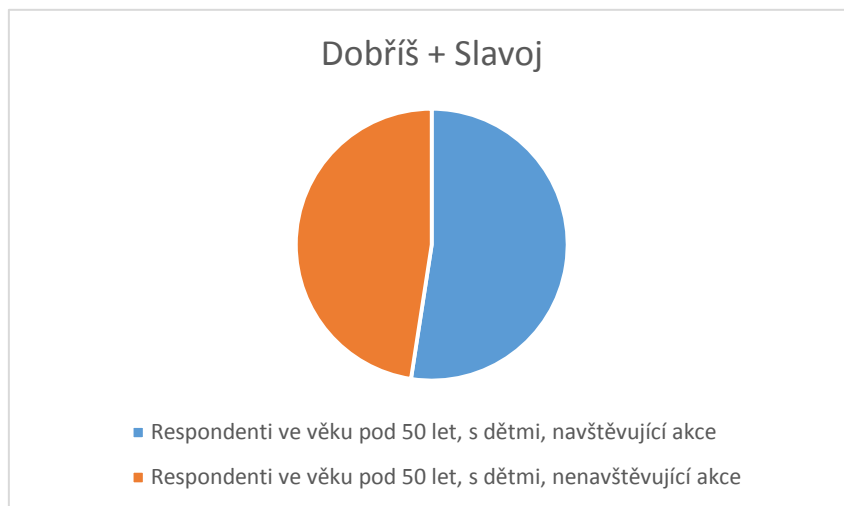
Jak již bylo zmíněno, získaný vzorek je charakteristický tím, že převážná většina respondentů je starší 50 let a tato skutečnost mohla ovlivnit výsledek této hypotézy. Z toho důvodu jsem se rozhodla platnost hypotézy ověřit také na vzorku respondentů, kteří uvedli, že jsou ve věku do 50 let a mají děti. V knihovně Dobříš bylo těchto respondentů 51 % (43 respondentů). Dalším kritériem bylo, aby tito respondenti se svými dětmi navštěvovali akce určené pro dětské čtenáře. Tuto podmínku splnilo 49 % respondentů. I v tomto případě je větší počet respondentů, kteří mají děti a nechodí s nimi na knihovní akce.

Graf 23. Porovnání návštěvnosti dětských akcí u věkově specifikovaných respondentů, Slavoj

V Městské knihovně Slavoj těmto kritériím odpovídá 65 respondentů - 53 %. V tomto případě se tedy hypotéza nepotvrdila v knihovně Dobříš, ale byla potvrzena na příkladu knihovny Slavoj.

Graf 24. Porovnání návštěvnosti dětských akcí u věkově specifikovaných respondentů, Slavoj + Dobříš

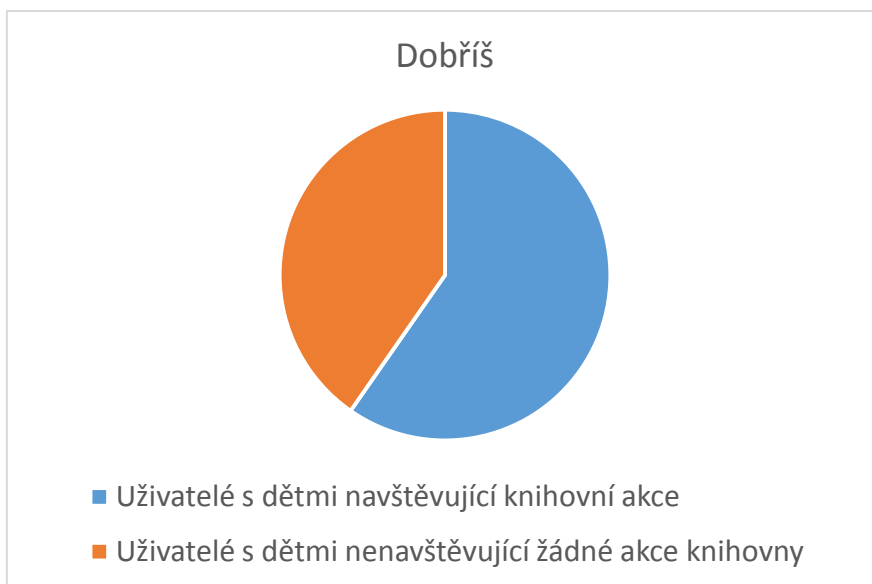

Po sjednocení dat z obou knihoven, bylo zjištěno, že 86 respondentů (52 %), kteří jsou ve zvoleném věku a mají děti, navštěvují akce pro ně určené a 78 (48 %) respondentů tyto akce nenavštěvuje. Rozdíl tedy není ani v tomto případě signifikantní.

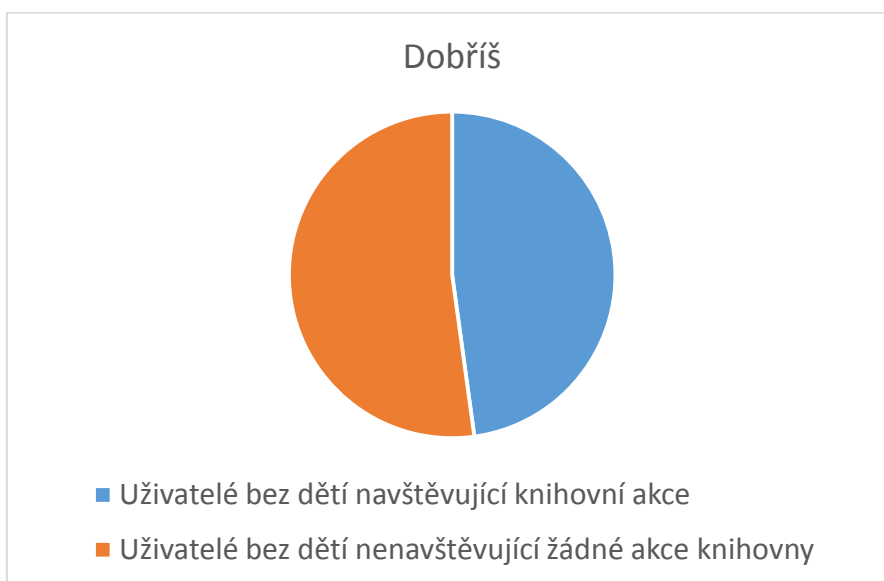
Hypotéza č. 4

Předpokládala jsem, že akce knihoven více navštěvují uživatelé s dětmi, než uživatelé bez dětí, protože si během výchovy dětí vytvořili ke knihovně vztah navštěvováním akcí určených pro dětské čtenáře.

Graf25. Návštěvnost akcí uživateli s dětmi, knihovna Dobříš

Graf26. Návštěvnost akcí bezdětnými uživateli, knihovna Dobříš

Jak jsem již uvedla u předchozí hypotézy, z celkového počtu 85 respondentů z dobříšské knihovny uvedlo 75 respondentů, že jsou rodiči. Z tohoto počtu 43 respondentů navštěvuje knihovní akce a 32 respondentů žádné knihovní akce nenavštěvuje. Z počtu 23 bezdětných respondentů uvedlo na otázku, zda navštěvují knihovní akce, kladnou odpověď 11 respondentů. Zápornou odpověď zvolilo 12 respondentů. Knihovní akce tedy navštěvuje 60 %

respondentů s dětmi a 48 % respondentů, jež nemají děti. Hypotéza č. 4 se v případě dobříšské knihovny potvrdila.

Graf 27. Návštěvnost akcí uživateli s dětmi, knihovna Slavoj

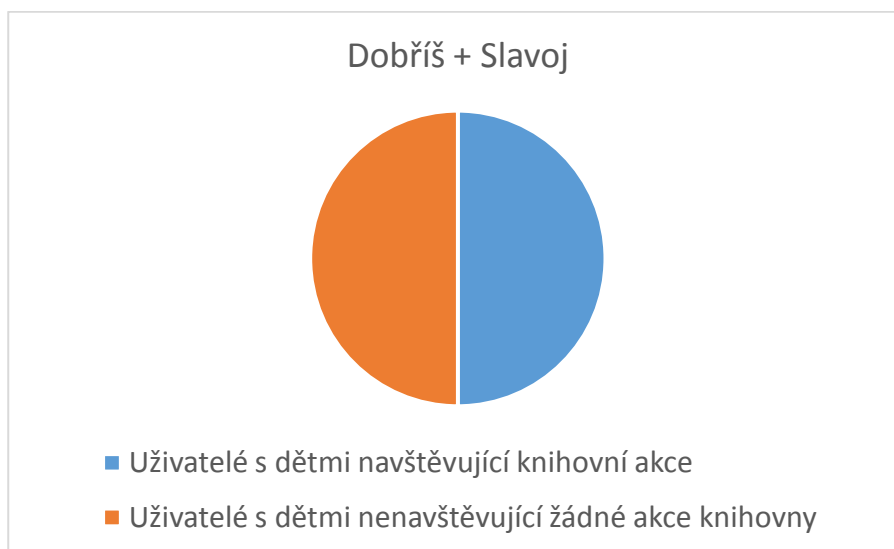
Graf 28. Návštěvnost akcí bezdětnými uživateli, knihovna Slavoj

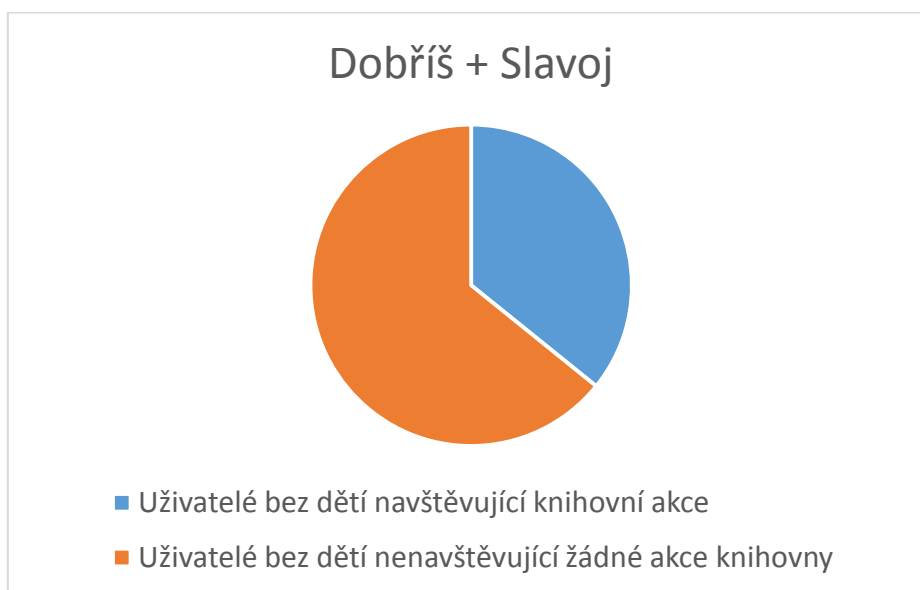
I v případě Městské knihovny Slavoj, drtivá většina respondentů uvedlo, že jsou rodiči, 236 respondentů z celkového počtu 294 respondentů. Knihovní akce z těchto respondentů navštěvuje celkem 112. Zbývajících 124 respondentů uvedlo, že vzdělávací akce knihovny nenavštěvuje. V případě bezdětných respondentů (58) jich na otázku, zda navštěvují knihovní akce drtivá většina (48) odpověděla záporně, kladnou odpověď zvolilo pouze 18 respondentů. V procentuální zastoupení tedy knihovní akce navštěvuje 47 % uživatelů s

děťmi a 31 % bezdětných uživatelů. Hypotéza č. 4 se potvrdila i na případě Městské knihovny Slavoj.

Graf29. Návštěvnost akcí uživateli s dětmi, knihovny Slavoj a Dobříš

Graf30. Návštěvnost akcí bezdětnými uživateli, knihovna Slavoj a Dobříš

Drtivý počet 298 respondentů uvedl, že jsou rodiči, 149 respondentů uvedlo, že jsou rodiči a také navštěvují akce pořádané knihovnou, totožný počet respondentů uvedl, že akce nenavštěvují. V případě bezdětných respondentů (81), pouze 29 respondentů uvedlo, že navštěvují vzdělávací akce knihovny. Převažující počet respondentů (52) uvedl, že knihovní akce nenavštěvují. Přesně polovina (50 %) respondentů uvedla, že mají děti a zároveň navštěvují vzdělávací akce knihoven a 36 % respondentů uvedlo, že navštěvují akce knihoven, ale nemají děti. Hypotéza číslo 4. se potvrdila.

12. Závěrečné shrnutí

Hypotéza číslo 1 byla potvrzena v případě obou knihoven a i poté co byla data sjednocena. Potvrzení první hypotézy znamená, že knihovny by se měly snažit být atraktivní pro nové čtenáře a zvyšovat počet svých registrovaných uživatelů, neměly by ale podceňovat ani potenciál práce s dlouhodobými uživateli. Tato skutečnost dává knihovnám možnost užší a dlouhodobější spolupráce s uživateli. Výsledek této hypotézy je v souladu s podstatou komunitních knihoven - díky dlouhodobé spolupráci se svými uživateli se knihovna stává součástí jejich života a tím získává šanci pozitivně ovlivňovat soužití v celé komunitě.

Hypotéza číslo 2, se taktéž potvrdila na všech třech případech, ačkoli ne s takovým rozdílem, jaký lze předpokládat. Potvrzení druhé hypotézy pravděpodobně není překvapením, přesto nás nutí zamyslet se, jak tuto skutečnost změnit. Smyslem veřejných komunitních knihoven je být k dispozici všem uživatelům bez ohledu na vzdělání. Nabízí se tedy otázka jak zvýšit zájem o knihovní akce i u uživatelů s nižším vzděláním. Mně osobně, se ve spojitosti s touto problematikou, připomíná jedno ze stanovisek IFLA, které bylo zmíněno v praktické části práce - tedy cílená práce s dětmi a dospívajícími. Domnívám se, že jednou z odpovědí na tento problém by mohlo být vybudování pozitivního vztahu ke knihovně u dětí, které pak do knihoven přivedou i své rodiče.

Hypotéza číslo 3 se nepotvrdila ani v Městské knihovně Dobříš, ani v Městské knihovně Slavoj a tedy ani poté co byla ověřena na sjednocených datech obou knihoven. To tedy znamená, že je více respondentů, kteří chodí na akce bez věkové specifikace, než těch, kteří navštěvují akce konkrétně zaměřené na dětské uživatele.

Poté co byla uplatněna specifikace věku u respondentů, se výsledky změnilly a hypotéza nebyla potvrzena v knihovně Dobříš, potvrdila se ale na příkladu knihovny Slavoj a i poté co byly data z obou knihoven spojena. Nicméně ani v tomto případě nebyly rozdíly výrazné.

Jedním z důvodů pro tento výsledek může být nepoměr v množství pořádaných akcí pro děti a akcí, které nejsou specificky určené dětským uživatelům. Osobně se domnívám, že nepotvrzení třetí hypotézy může být ovlivněno charakterem sebraného vzorku respondentů, přestože převážná většina respondentů uvedla, že mají děti. Větší počet respondentů také uvedl, že jsou starší než 40 let, lze tedy předpokládat, že mají děti ve věku, kdy již nenavštěvují akce určené pro dětské čtenáře. Dalším důvodem pro tento výsledek může být vysoká konkurence ze strany dalších vzdělávacích a kulturních zařízení (volnočasové kroužky nabízené základními školami, umělecké školy, sportovní kluby).

Také pandemie covid-19, jak dokazuje kapitola Statistiky knihoven, značně ovlivnila návštěvnost akcí, především právě těch určených pro dětské čtenáře. Do budoucna je tedy pro knihovny důležité zaměřit se na opětovné získání dětských čtenářů, s tím může pomoci spolupráce se školami v místě působení knihoven.

Hypotéza číslo 4 se potvrdila na obou případech i celkovém srovnání. Potvrzení čtvrté a poslední hypotézy opět vychází z charakteru získaného vzorku, počet respondentů s dětmi značně převyšuje počet bezdětných respondentů. Dalším důvodem je skutečnost, že komunitní knihovny často cílí své akce na rodiny s dětmi. Jak je možné se dočíst v kapitole věnované představení konkrétních akcí, knihovny nabízejí specializované rodinné programy. Hypotéza č. 3 a hypotéza č. 4 jsou podobného charakteru, při jejich spojení můžeme soudit, že uživatelé s dětmi navštěvují knihovní akce, ale neomezují se jen na akce určené pro dětské čtenáře, právě naopak ve velké míře navštěvují akce obecné, tedy ty, které nejsou věkově specifikované. I tato skutečnost může knihovnám napomoci při zjišťování, jaký typ uživatelů má větší potenciál stát se pravidelným návštěvníkem knihovních akcí.

Ze získaných dat lze sestavit profil uživatele knihoven. Dle dat získaných ze zodpovězených dotazníků se jedná se o ženu starší 51 let, matku, registrovanou uživatelku knihovny více než 10 let s ukončeným středoškolským vzděláním a splněnou maturitní zkouškou, navštěvující vzdělávací akce knihovny výjimečně - tedy 3x ročně, nenavštěvující žádné dětské akce. Zároveň lze předpokládat, že se jedná o čtenáře s pozitivním vztahem ke knihovně, tak usuzují z ochoty vyplnit dotazníky a dát tak knihovně zpětnou vazbu. Pro knihovny může být sestavení takového profilu čtenáře užitečné a nápomocné, především v dalším rozvoji komunitního potenciálu knihoven. Tyto data získaná od respondentů mohou knihovny porovnat se svou evidencí uživatelů.

Profil opět potvrzuje první hypotézu, že se knihovnám vyplatí aktivně pracovat i se svými dlouhodobými čtenáři. Zároveň se ale domnívám, že již z principu komunitních knihoven by se knihovny neměly nechávat příliš omezovat profilem typického návštěvníka knihovny, spíše ho použít jako odrazový můstek pro plánování akcí, současně by se knihovny měly aktivně snažit tento profil rozšířit. Obzvláště objevují-li se v něm omezení, jako je v tomto případě nenavštěvování dětských akcí. Budeme-li se řídit charakteristikami vyvozenými z tohoto výzkumu, vidíme, že věk uživatele je vyšší než 51 let, zároveň se jedná o rodiče, knihovny mohou na tomto základě vytvořit program specializovaný na prarodiče a vnoučata. Nejen, že by tato akce skvěle zapadla do charakteristiky „typického uživatele knihovny“, ale také do účelu komunitní knihovny, akce tohoto typu by byly příležitostí pro

stmelování komunity a navození důležitého a v dnešní době často opomíjeného mezigeneračního dialogu.

V kapitole zabývající se současnými trendy v knihovnictví byla zmíněna koncepce, jenž udává směr vývoje knihovnictví. V souvislosti s tímto vývojem byla také zmíněna důležitost podrobné analýzy knihovny, znalosti silných a slabých stránek a také hrozeb a příležitostí.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že jednou ze silných stránek vybraných knihoven je práce s dlouhodobými uživateli knihovny, naopak za slabší aspekt jejich činnosti můžeme považovat získávání účastníků akcí z řad nových uživatelů. Na základě těchto zjištění se lze domnívat, že mezi slabé stránky patří propagace knihovních akcí i mimo okruh zavedených uživatelů. To by mohlo do budoucna znamenat hrozbu v podobě ubývajícího zájmu. Naopak příležitostí jak tuto hrozbu zvrátit je spolupráce s dalšími institucemi v místě působení knihoven a, jak jsem již zmínila, zvýšit tak zájem o návštěvu knihovny především u dětských čtenářů.

13. Diskuze

Jak již bylo několikrát zmíněno, pro sběr dat bylo využito dotazníkové šetření. Dotazníky byly distribuovány v tištěné a elektronické podobě. V tištěné podobě byly dotazníky dostupné v knihovnách, odkaz na elektronickou verzi dotazníku byl rozeslán v Newsletteru knihovny.

Tento způsob byl zvolen, aby se rozšířil okruh uživatelů, ke kterým se dotazník dostane. V obou knihovnách se vrátil větší počet dotazníků v elektronické podobě. Mezi dotazníky v tištěné podobě a dotazníky v online formě se neobjevily žádné výrazné rozdíly. Opět převažovali respondenti ženského pohlaví, starší 51 let navštěvující knihovnu 5 a více let.

Vzorek dotazníků byl přesto ovlivněn omezujícím způsobem skutečností, že dotazníky byly distribuované pouze mezi uživateli knihovny. Tedy data o názoru široké veřejnosti, neomezené na registrované uživatele, nemáme k dispozici. Toto omezení ale přináší nové možnosti do budoucna, v další fázi může být vzorek rozšířen o uživatele dalších místních institucí, například mezi žáky základních škol či rezidenty domů s pečovatelskou službou.

Bylo by také možné provést analýzu dalších kulturních zařízení poskytující podobné akce jako knihovny a porovnat jejich působení. Možností, jak rozšířit výzkum je také zaměřením se na další města, zjistit zda a jak se odlišují činnosti komunitních knihoven ve velkých a menších městech. A zcela nejaktuálnější možností je analýza akcí, které komunitní knihovny pořádají na podporu asimilace uprchlíků z Ukrajiny.

Seznam použitých zdrojů

- CEJPEK, Jiří, 2002. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. Druhé doplněné vydání. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80- 246-0323-3.
- ČESKO, 1999. *Zákon č. 106/1999 Sb. Zákon o svobodném přístupu k informacím* [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-106>
- ČESKO, 1959. *Zákon ze dne 9. července 1959 č. 53/1959 Sb. o jednotné soustavě knihoven* [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provade-ci-prepisy/Knihovnický_zakon.htm
- ČESKO, 1992. Listina základních práv a svobod. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22426>.
- ČESKO, 2001. *Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb* [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: http://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provade-ci-prepisy/Zakon257.htm
- ČSÚ, 2019. České školy v číslech. In: *Století statistiky* [online]. Český statistický úřad, 2019 [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/ceske-skoly-v-cislech>
- DVŮR KRÁLOVÉ NAD LABEM, 2000-. Historie. In: *Dvůr králové nad Labem* [online] Dvůr Králové nad Labem, 2000 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/historie-mesta-1/>
- GOEIJ, Hana de, 2016. Why Libraries Are Everywhere in the Czech Republic. *New York Times*, 2016, 21. července. ISSN 0362-4331. Dostupné také komerčně z: https://www.nytimes.com/2016/07/22/world/what-in-the-world/why-libraries-are-everywhere-in-the-czech-republic.html?_r=0
- HAVLOVÁ, Jaroslava, 2003-. Komunitní knihovna. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000013746&local_base=KTD.

HOUŠKOVÁ, Zlata, 2004. Komunitní role veřejných knihoven. *Ikaros* [online]. 2004, ročník 8, číslo 4 [cit. 2022-04-26]. urn:nbn:cz:ik-11527. ISSN 1212-5075. Dostupné z:

<http://ikaros.cz/node/11527>

IFLA, 1994. *IFLA/UNESCO Public Library Manifesto 1994* [online]. IFLA, 1994 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://repository.ifla.org/handle/123456789/176>

ISS Čeb, 2021. Vzdělávací akce. In: *Portál dalšího vzdělávání v Karlovarském kraji* [online]. Čeb: ISS, 2021 [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: <http://www.dvkk.cz/slovník-pojmu/V/>

KNEIDL, Pravoslav, Pavel BRUNCLÍK a Oldřich POŠMURNÝ, 1989. *Z historie evropské knihy: po stopách knih, knihtisku a knihoven*. Praha: Svoboda, 1989, 143 stran : ilustrace, faksimilie, portréty, fotografie. ISBN 80-205-0093-6.

KRAJSKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V LIBERCI, 2022. Programy a granty na podporu knihoven. In: *Knihovna Liberec* [online]. Liberec: Krajská vědecká knihovna v Liberci, 2022 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.kvkli.cz/pro-knihovny/odkazy-pro-knihovny/programy-a-granty-na-podporu-knihoven>

MĚSTO DOBŘÍŠ, 2007. Zámek Dobříš. In: *Město Dobříš* [online]. Dobříš, 2007 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://mestodobris.cz/zamek-dobris-dobris-chateau/d-102153/p1=71832>

MĚSTSKÁ KNIHOVNA DOBŘÍŠ, © 2022a. Od počátku k dnešku. In: *Městská knihovna Dobříš* [online]. Dobříš: Městská knihovna Dobříš, 2022 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.knihovnadobris.cz/o-knihovne/historie/>

MĚSTSKÁ KNIHOVNA DOBŘÍŠ, 2019. *Výroční zpráva za rok 2018* [online]. Dobříš: Městská knihovna Dobříš, 2019 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.knihovnadobris.cz/wp-content/uploads/2020/03/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-2018.pdf>

MĚSTSKÁ KNIHOVNA DOBŘÍŠ, 2020. *Výroční zpráva za rok 2019* [online]. Dobříš: Městská knihovna Dobříš, 2020 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.knihovnadobris.cz/wp-content/uploads/2020/03/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-2019.pdf>

MĚSTSKÁ KNIHOVNA DOBŘÍŠ, 2021a. *Bookcon* [online]. Dobříš: Městská knihovna Dobříš, 2021 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.bookcon.cz/>

MĚSTSKÁ KNIHOVNA DOBŘÍŠ, 2021b. *Výroční zpráva za rok 2020* [online]. Dobříš: Městská knihovna Dobříš, 2021 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z:

<https://www.knihovnadobris.cz/wp-content/uploads/2021/03/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-2020-1.pdf>

MĚSTSKÁ KNIHOVNA DOBŘÍŠ, 2022b. *Výroční zpráva za rok 2021* [online]. Dobříš: Městská knihovna Dobříš, 2022 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z:

<https://www.knihovnadobris.cz/wp-content/uploads/2022/03/Vz-2021final-1.pdf>

MĚSTSKÁ KNIHOVNA SLAVOJ, 2019. *Výroční zpráva za rok 2018* [online]. Dvůr Králové nad Labem: Městská knihovna Slavoj, 2019 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z:

https://www.slavoj.cz/wp-content/uploads/2022/02/Vyrocní_zprava_2018_s_prilohou-Copy-1-1.pdf

MĚSTSKÁ KNIHOVNA SLAVOJ, 2020. *Výroční zpráva za rok 2019* [online]. Dvůr Králové nad Labem: Městská knihovna Slavoj, 2020 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z:

https://www.slavoj.cz/wp-content/uploads/2022/02/Vyrocní_zprava_2019_s_prilohou-1.pdf

MĚSTSKÁ KNIHOVNA SLAVOJ, 2021. Historie. In: *Městská knihovna Slavoj* [online]. Dvůr Králové nad Labem: Městská knihovna Slavoj, 2021 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z:

<https://www.slavoj.cz/knihovna/historie/>

MĚSTSKÁ KNIHOVNA SLAVOJ, 2022. *Výroční zpráva 2021*. Dvůr Králové nad Labem: Městská knihovna Slavoj, 2022. [PDF soubor] 63 s.

MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, 2020. *Rozcestník nové koncepce rozvoje knihoven* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, 2020 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z:

<https://koncepce.knihovna.cz/>

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA, 2022a. Česká knihovna. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. Brno: MZK, 2022 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z:

<https://www.mzk.cz/CeskaKnihovna>

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA, 2022b. Granty a dotace pro knihovny. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. Brno: MZK, 2022 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z:

<https://www.mzk.cz/pro-knihovny/region/granty-dotacni-programy/granty-dotace-pro-knihovny>

- MŠMT, 2013-2022. Neformální vzdělávání. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2013-2022 [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1>
- MŽP, 2022. Strategický rámec Česká republika 2030. In: *Česká republika 2030* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2022 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.cr2030.cz/strategie/>
- NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY, 2021. Cíle programu VISK. In: *Veřejné informační služby knihoven* [online]. NK ČR, 2021 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://visk.nkp.cz/cile-programu-visk>
- NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY, 2021. Knihovny v České republice v roce 2019. In: *Informace pro knihovny* [online]. NK ČR, 2020 [cit. 2022-05-04]. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/docs/stat/infografika-2019>
- PEROUTKOVÁ, Lenka, 2018. *Retrospektivní bibliografie v českých zemích v předmoderní době a v 19. století* [online]. Praha, 2018 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/20.500.11956/105429>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, filosofická fakulta.
- PRŮCHA, Jan, 1995. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
- PRŮCHA, Jan, 2009. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 987-80-7367-546-2.
- SEMRÁDOVÁ, Eva, 2016. Vzdělávat a bavit. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*, 2016, 26(1), s. 10-12. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: https://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/20160107.pdf.
- SKIP, 2004. Komunitní knihovna. In: SKIP [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 16.1.2004 [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://skip.nkp.cz/akcKom.htm#kna>
- Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj*, 2002. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků, 2002. ISBN 80-85851-14-8.
- Strategické a koncepční dokumenty regulující rozvoj současného knihovnictví v ČR, © 2013. In: *Wikisofia* [online]. Praha: FF UK, © 2013 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: https://wikisofia.cz/wiki/Strategick%C3%A9_a_koncep%C4%8Dn%C3%AD_dokumenty_reguluj%C3%ADc%C3%AD_rozvoj_sou%C4%8Dasn%C3%A9ho_knihovnictv%C3%AD_v_%C4%8CR

Veřejná knihovna, © 2013. In: *Wikisofia* [online]. Praha: FF UK, © 2013 [cit. 2022-04-26].
Dostupné z: https://wikisofia.cz/wiki/Ve%C5%99ejn%C3%A1_knihovna

Vícezdrojové financování knihoven v ČR, © 2013. In: *Wikisofia* [online]. Praha: FF UK, © 2013 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z:
https://wikisofia.cz/wiki/V%C3%ADcezdvojov%C3%A9_financov%C3%A1n%C3%AD_knihoven_v_%C4%8CR

VOIT, 2006. Provenience. In: *Encyklopedie knihy.cz* [online]. Praha : Knihovna AV ČR, v. v. i., 2016- [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://encyklopedieknihy.cz/index.php/Provenience>

Vývoj knihoven ve středověku, © 2013. In: *Wikisofia* [online]. Praha: FF UK, © 2013 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z:
https://wikisofia.cz/wiki/V%C3%BDvoj_knihoven_ve_st%C5%99edov%C4%9Bku

Zákon o veřejných knihovnách obecních č. 430/1919 Sb. a navazující předpisy, 2007 [online]. Praha, 18. 1. 2007 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z:
https://ipk.nkp.cz/docs/legislativa/KnihovniZakon_1919.doc/view

Seznam grafů

Graf 1. Srovnání počtu pořádaných akcí v letech 2018 – 2021, knihovna Dobříš.....	31
Graf 2. Srovnání návštěvnosti pořádaných akcí v letech 2018 – 2021, knihovna Dobříš.....	31
Graf 3. Srovnání počtu pořádaných akcí v letech 2018 – 2021, knihovna Slavoj.....	36
Graf 4. Srovnání návštěvnosti pořádaných akcí v letech 2018 – 2021, Knihovna Slavoj. Údaj za rok 2020 nebyl dostupný.	36
Graf 5. Srovnání průměrného počtu návštěvníků pořádaných akcí knihoven Slavoj a Dobříš v letech 2018 - 2021.....	40
Graf 6. Srovnání průměrného počtu zorganizovaných akcí knihoven Slavoj a Dobříš v letech 2018 - 2021.....	40
Graf 7. Návštěvnost akcí dlouhodobými uživateli knihovny Dobříš.....	47
Graf 8. Návštěvnost akcí novými uživateli knihovny Dobříš.....	47
Graf 9. Návštěvnost akcí dlouhodobými uživateli knihovny Slavoj.....	48
Graf 10. Návštěvnost akcí novými uživateli knihovny Slavoj.....	48
Graf 11. Návštěvnost akcí dlouhodobými uživateli knihoven Slavoj a Dobříš.....	49
Graf 12. Návštěvnost akcí novými uživateli knihoven Slavoj a Dobříš.....	49
Graf 13. Návštěvnost akcí uživateli s vyšším vzděláním, knihovna Dobříš.....	51
Graf 14. Návštěvnost akcí uživateli s nižším vzděláním, knihovna Dobříš.....	51
Graf 15. Návštěvnost akcí uživateli s vyšším vzděláním, knihovna Slavoj.....	52
Graf 16. Návštěvnost akcí uživateli s nižším vzděláním, knihovna Slavoj.....	52
Graf 17. Návštěvnost akcí uživateli s vyšším vzděláním, knihovny Slavoj a Dobříš.....	53
Graf 18. Návštěvnost akcí uživateli s nižším vzděláním, knihovny Slavoj a Dobříš.....	53
Graf 19. Návštěvnost dětských akcí v knihovně Dobříš.....	55
Graf 20. Návštěvnost dětských akcí v knihovně Slavoj.....	55
Graf 21. Návštěvnost dětských akcí v knihovnách Slavoj a Dobříš.....	56
Graf 22. Porovnání návštěvnosti dětských akcí u věkově specifikovaných respondentů, Dobříš.....	57
Graf 23. Porovnání návštěvnosti dětských akcí u věkově specifikovaných respondentů, Slavoj.....	57
Graf 24. Porovnání návštěvnosti dětských akcí u věkově specifikovaných respondentů, Slavoj + Dobříš.....	58
Graf 25. Návštěvnost akcí uživateli s dětmi, knihovna Dobříš.....	59
Graf 26. Návštěvnost akcí bezdětnými uživateli, knihovna Dobříš.....	59
Graf 27. Návštěvnost akcí uživateli s dětmi, knihovna Slavoj.....	60
Graf 28. Návštěvnost akcí bezdětnými uživateli, knihovna Slavoj.....	60
Graf 29. Návštěvnost akcí uživateli s dětmi, knihovny Slavoj a Dobříš.....	61
Graf 30. Návštěvnost akcí bezdětnými uživateli, knihovna Slavoj a Dobříš.....	61

Seznam příloh

Příloha č. 1 - nevyplněný dotazník

Příloha č. 2 - výsledky výzkumu a jejich popis

Příloha č. 3 - seznam zkratk